

TRE:4866/02.04.01/2020

Sivistyspalveluiden yhteiset palvelut

TRE:4866/02.04.01/2020

19.12.2022

Sopimus yhteistyöstä Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla -hankkeessa

1. SOPIMUKSEN OSAPUOLET

Tämä sopimus on tehty seuraavien osapuolten välille:

Koordinaattori:

Tampereen kaupunki

Y-tunnus: 0211675-2

Osoite: PL 487, 33101 Tampere

Yhteyshenkilö: projektipäällikkö Anna Koski

S-posti: anna.koski@tampere.fi

Puh: 040 154 5638

Osatoteuttaja:

Pirkanmaan hyvinvointialue

Y-tunnus: 3221308-6

Osoite: PL 272, 33101 Tampere

Yhteyshenkilö: kehittämispäällikkö Eeva Halme

S-posti: eeva.halme@pirha.fi

Puh: 044 4222246

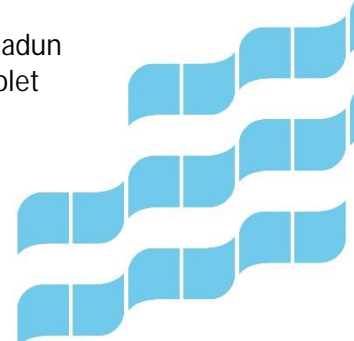
2. SOPIMUKSEN TARKOITUS JA KOHDE

Tämä sopimus koskee Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla - projektia, jonka toteuttamiseen sosiaali- ja terveysministeriö on myöntänyt terveyden edistämisen määrärahan 22.1.2021 (1031/9.02.02/2021) valtionavustusta 348 000 € (liite 1).

Vuoden 2023 alusta vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille. Tämän johdosta annetun valtionavustuspäätöksen mukaisella osatoteuttajalla (Pirkanmaan sairaanhoitopiiri) ei ole 1.1.2023 alkaen perusteita jatkaa hanketoimia vuonna 2023, vaan avustus on päätetty siirtää Pirkanmaan hyvinvointialueen käyttöön (liite 4).

Sopimus määrittelee projektin osapuolten tehtävät, velvollisuudet ja vastuut. Projektin tavoitteet, toimintatapa ja muut yksityiskohdat on kuvattu liitteenä olevassa projektisuunnitelmassa (liite 2).

Osapuolet sitoutuvat tällä sopimuksella yhdessä toteuttamaan projektin rahoittajalta saadun rahoituspäätöksen ja rahoittajan hyväksymän projektisuunnitelman mukaisesti. Osapuolet toteavat yhteisymmärryksessä, että sopimuksen tavoitteiden toteuttaminen edellyttää osapuolilta ja niiden palveluksessa olevilta sitoutumista sopimuksen mukaisiin

TRE:4866/02.04.01/2020

Sivistyspalveluiden yhteiset palvelut

19.12.2022

TRE:4866/02.04.01/2020

velvoitteisiin. Osapuolet sitoutuvat toimissaan lojalisuuteen ja hyvää hallintotapaa noudattaen toteuttamaan sen, mitä sopimuksessa on osapuolten välillä sovittu.

3. OSAPUOLTEN TEHTÄVÄT

Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla - projektia toteuttavat 1.1.2023 alkaen Tampereen kaupunki ja Pirkanmaan hyvinvointialue (myöhemmin osatoteuttaja). Yhteistyökumppaneina hankkeessa toimivat seuraavat kunnat: Hämeenkyrö, Ikaalinen, Juupajoki, Kangasala, Kuhmoinen, Lempäälä, Mänttä-Vilppula, Orivesi, Parkano, Pirkkala, Punkalaidun, Pälkäne, Ruovesi, Sastamala, Valkeakoski, Vesilahti, Virrat ja Ylöjärvi (myöhemmin yhteistyökumppanit) kukin omassa organisaatiossaan projektisuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden ja toimenpiteiden mukaisesti.

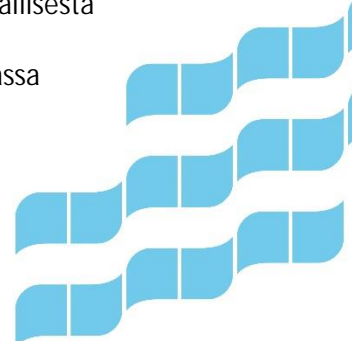
Tampereen kaupunki vastaa koko projektin taloudellisesta ja hallinnollisesta koordinoinnista ja yhteistyökumppaneiden sekä osatoteuttajan välisestä yhteistyöstä.

Koordinaattori vastaa

1. projektin koordinoinnista ja toteuttamisesta omalta osaltaan rahoittajalta saadun rahoituspäätöksen mukaisesti
2. projektin ulkoisesta ja sisäisestä tiedottamisesta
3. projektin toteutumisen seuraamisesta ja koko projektia koskevien väli- ja loppuraporttien kokoamisesta ja toimittamisesta rahoittajalle rahoittajan ehtojen ja ohjeiden mukaisesti ja raportoinnista ohjausryhmälle
4. projektin kulujen ja tuottojen seuraamisesta omalta osaltaan, koko projektia koskevien kulujen ja tuottojen kokoamisesta ja niiden raportoinnista rahoittajalle rahoittajan ehtojen ja ohjeiden mukaisesti
5. yhteydenpidosta rahoittajaan ja tarvittaessa muutosten esittämisestä rahoittajalle
6. siitä, että projektissa mukana oleva koordinaattorin henkilöstö käyttää työaikansa projektin mukaisiin toimenpiteisiin
7. siitä, että se noudattaa rahoituspäätöksen ehtoja, rahoittajan hyväksymää projektisuunnitelmaa ja rahoittajan antamia ohjeita
8. ohjausryhmän ja neuvottelukunnan asettamisesta projektille
9. ohjausryhmän kokousten valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta oman toimivaltansa puitteissa
10. siitä, että se noudattaa tätä sopimusta ja sen liitteitä

Osatoteuttaja sitoutuu

1. suorittamaan ajallaan sille tässä sopimuksessa ja sen liitteissä nimetyt projektin toteuttamisesta aiheutuvat tehtävät yhteistyössä koordinaattorin ja yhteistyökumppaneiden kanssa
2. huolehtimaan sisäisestä tiedottamisesta projektin osalta omassa organisaatiossaan
3. tiedottamaan välittömästi mahdollisista viivästyksistä ja muutostarpeista koordinaattorille
4. vastaamaan projektin taloudesta, talouden seurannasta ja toiminnallisesta toteutumisesta omalta osaltaan ja raportoimaan niistä koordinaattorille
5. vastaamaan projektin hallinnoinnista ja muista asioista omalta osaltaan omassa organisaatiossaan

TRE:4866/02.04.01/2020

Sivistyspalveluiden yhteiset palvelut

19.12.2022

TRE:4866/02.04.01/2020

6. nimeämään organisaatiostaan projektille vastuuhenkilön, joka huolehtii projektin toteuttamisesta ja hallinnoinnista omassa organisaatiossa ja koko projektin osalta yhteistyöstä koordinaattorin kanssa. Lisäksi osatoteuttaja sitoutuu nimeämään projektille taloushallinnon yhteyshenkilön, joka vastaa projektin taloushallinnon toimenpiteistä osatoteuttajalla
7. vastaamaan siitä, että projektissa mukana oleva osatoteuttajan henkilöstö käyttää työaikansa projektin mukaisiin toimenpiteisiin ja että ao. henkilöt pitävät työajastaan rahoittajan edellyttämää työajanseurantaa
8. noudattamaan rahoituspäätöksen ehtoja, rahoittajan hyväksymää projektisuunnitelmaa ja rahoittajan antamia ohjeita
9. noudattamaan tätä sopimusta ja sen liitteitä.

Projektin tarkemmasta työnjaosta osapuolten kesken sovitaan projektisuunnitelmaan pohjautuen erikseen.

4. OHJAUSRYHMÄ

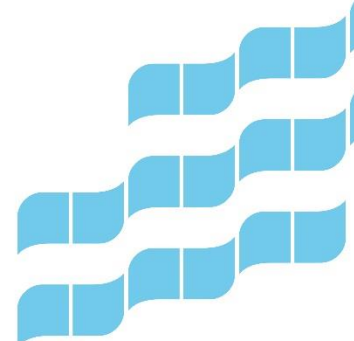
Koordinaattori on asettanut projektille ohjausryhmän, jossa on mukana projektin kannalta keskeiset edustajat sekä tarvittaessa muiden sidosryhmien edustajia. Rahoittaja osallistuu ohjausryhmätyöskentelyyn. Ohjausryhmä voi kutsua kokouksiin tarvittaessa myös muita asiantuntijoita.

Projektille on asetettu myös neuvottelukunta, joka koostuu kaikkien osallistuvien kuntien ja hyvinvointialueen edustajista. Neuvottelukunnan ja ohjausryhmän välillä tiedonvälitys kulkee ensisijaisesti koordinaattorin määrittelemän projektipäällikön toimesta. Neuvottelukunnan tehtävät on sovittu projektisuunnitelmaan pohjautuen erikseen.

Ohjausryhmän tehtävänä on erityisesti seurata ja ohjata projektin toteuttamista rahoittajan hyväksymän projektisuunnitelman ja rahoituspäätöksen puitteissa. Tätä varten ohjausryhmä:

1. täsmentää projektille asetetut tavoitteet ja hyväksyy projektia koskevat suunnitelmat
2. seuraa projektin sisällöllistä ja taloudellista edistymistä ja ohjaa projektin toimintaa hyväksytyyn projektisuunnitelman mukaisesti
3. arvioi projektin toteutumista ja tarvittaessa suuntaa toimintaa uudelleen
4. käsittelee projektisuunnitelman tarkistukset ja muutokset sekä tarvittaessa esittää ne toteuttajien hyväksyttäviksi
5. seuraa, että projektista ja projektin tuloksista tiedotetaan toteuttajaorganisaatioissa ja sidosryhmille
6. käsittelee projektin väli- ja loppuraportit
7. hyväksyy osaltaan projektin tulokset ja toteaa projektin loppuun suoritetuksi
8. käsittelee muut projektia koskevat tärkeät asiat.

Ohjausryhmä ei voi muuttaa projektin tavoitetta, kustannusarviota eikä aikataulua, ellei toteuttajien kesken siitä erikseen sovita. Mikäli muutokset vaativat rahoittajan hyväksynnän, koordinaattori vastaa muutoshakemuksen laatimisesta ja esittämisestä projektin rahoittajalle.

TRE:4866/02.04.01/2020

Sivistyspalveluiden yhteiset palvelut

19.12.2022

TRE:4866/02.04.01/2020

5. PROJEKTIN KUSTANNUKSET JA RAHOITUS

Projektin kokonaiskustannukset ovat 419 277 euroa, josta osatoteuttajan omarahoitusosuus on vuonna 2023 noin 2300 euroa. Koordinaattorin ilmoittettua osatoteuttajalle omarahoitusosuuden täyttymisestä, sitä kerryttävien kustannusten kirjaaminen projektille voidaan osatoteuttajan osalta lopettaa.

6. KUSTANNUSTEN SEURANTA JA RAPORTOINTI

Koordinaattori ja osatoteuttaja vastaavat projektin kirjanpidosta omalta osaltaan ja avaavat sille kirjanpidossaan oman projektinumeron, kustannuspaikan tai vastaavan, jonne projektin kulut ja tuotot kirjataan ja josta ne ovat erikseen seurattavissa, raportoitavissa ja tarkastettavissa. Rahoittajan niin halutessa on osapuolen velvollisuus päästää rahoittaja tarkastamaan projektia koskeva kirjanpito ja muu projektimateriaali. Kukin osapuoli vastaa niistä kustannuksista, jotka rahoittaja mahdollisesti hylkää tai myöhemmin perii takaisin.

Osatoteuttaja raportoi projektisuunnitelman mukaiset, projektin toteuttamisesta aiheutuneet todelliset, toteutuneet, tukikelpoiset ja maksetut kustannukset jälkikäteen koordinaattorille. Kustannusten tulee olla kirjanpidosta todennettavissa rahoittajan määrittelemien eräpäivien mukaisesti.

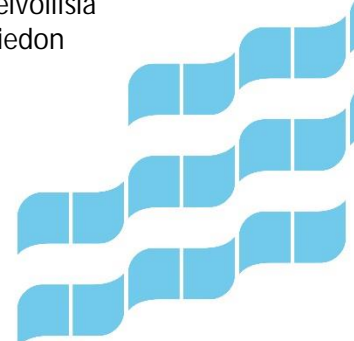
Toteuttajalle lopulliseksi kustannukseksi jäävä arvonlisävero raportoidaan talousraportoinnin yhteydessä. Mikäli arvonlisävero ei jää lopulliseksi kustannukseksi, sitä ei voi raportoida rahoittajalle, koska sitä vastaan ei voi saada avustusta.

Osatoteuttaja raportoi omalta osaltaan projektin tavoitteiden mukaisesta toiminnasta ja rahoituksen käytöstä koordinaattorille projektin väliraportointia varten. Tiedot projektin loppuraporttia varten osatoteuttajien osalta on toimitettava koordinaattorille 15.11.2023 mennessä. Koordinaattori raportoi hankkeen tavoitteiden mukaisesta toiminnasta ja rahoituksen käytöstä rahoittajalle rahoituspäätöksen ehtojen mukaisesti.

Avustuksen käytössä otetaan menojen vähennyksenä huomioon projektille myönnettyt muut avustukset, rahoitus ja muut projektista saadut tuotot. Mikäli osapuolelle syntyy projektista rahoittajan tuloksi katsomaa tuloa tai voittoa, vastaavat osapuolet itsenäisesti rahoittajan mahdollisten takaisinperintätoimien seuraamuksista. Jos osapuolelle syntyvä tulo tai voitto kattaa myös toisen osapuolen kustannuksia pienentäen täten kyseisen osapuolen hyväksyttävien kustannusten määrää, sitoutuu voittoon saanut osapuoli korvaamaan toiselle osapuolelle tilanteessa tuen menetyksenä aiheutuneen tappion.

7. OSAPUOLTEN VELVOITTEET

Projektin rahoituksen saamisen ehtona on, että osapuolet toteuttavat projektia rahoittajan hyväksymän projektisuunnitelman ja rahoituspäätöksen mukaisesti ja noudattavat projektin toteuttamisessa rahoittajan ohjeita ja annettuja säädöksiä ja määräyksiä (liite 3). Osapuolet ovat velvollisia neuvottelemaan tarvittavista muutoksista etukäteen. Koordinaattori toimittaa tiedon muutoksista ja täsmennyksistä rahoittajalle.

TRE:4866/02.04.01/2020

Sivistyspalveluiden yhteiset palvelut

19.12.2022

TRE:4866/02.04.01/2020

Mikäli osapuoli ei pysy projektisuunnitelman mukaisissa tavoitteissa, eikä myöskään ole pystynyt projektin johdon ja ohjausryhmän ohjeistuksen mukaisesti ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin, on koordinaattorilla oikeus ja velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin toiminnan suuntaamiseksi tavoitteiden mukaiseksi. Tällaisissa tapauksissa koordinaattori keskustelee asiasta rahoittajan kanssa.

Mikäli jokin osapuoli ei täytä velvoitteitaan sovitussa aikataulussa, eikä korjaa puutteitaan toisen osapuolen kirjallisesta huomautuksesta huolimatta kuukauden kuluessa, on koordinaattorilla oikeus purkaa sopimus osapuolen kanssa päättymään välittömästi. Laiminlyöneelle voidaan tässä tapauksessa jättää maksamatta sovittu korvaus tai sille jo maksettu korvaus voidaan periä takaisin korkoineen. Tällaisessa tapauksessa sopimus jää kuitenkin voimaan koordinaattorin ja muiden osatoteuttajien välille.

Mikäli projektin toteuttamiseen saatua, käyttämättä jäänyttä valtionavustusta joudutaan palauttamaan rahoittajalle tai rahoittaja perii käyttämätöntä avustusta takaisin, osapuolet vastaavat omaa, tässä sopimuksessa määriteltyä avustusosuuttaan koskevasta palautuksesta tai takaisinperinnästä korkoineen rahoittajan ehtojen mukaisesti.

Mikäli rahoituspäätöstä ja rahoittajan hyväksymää projektisuunnitelmaa ei noudateta, voi rahoittaja määrätä tuen palautettavaksi takaisin korkoineen. Kukin osapuoli vastaa itsenäisesti kaikista kuluista ja vahingoista, joita rahoituspäätöksen ja projektisuunnitelman noudattamatta jättämisestä mahdollisesti aiheutuu. Osapuolet eivät vastaa toisen osapuolen aiheuttamasta vahingosta. Koordinaattorilla on regressiooikeus osatoteuttajaa kohtaan, mikäli koordinaattori on joutunut korvaamaan rahoittajalle osatoteuttajan kustannuksia takaisinperinnän takia.

Osapuolet sitoutuvat rahoittajan ehtojen mukaiseen raportointiaikatauluun. Mikäli osapuoli ei täytä raportointi- tai muita velvoitteitaan aiheuttaen viivästyksien kautta kustannuksia, on kyseinen osapuoli velvollinen korvaamaan aiheuttamansa kustannukset viivästysajalta.

Mikäli rahoittaja haluaa projektiaikana tai sen jälkeen selvityksiä osapuolen toiminnasta tai rahoituksen perusteista tai käytöstä, tulee osapuolen se rahoittajalle selvittää.

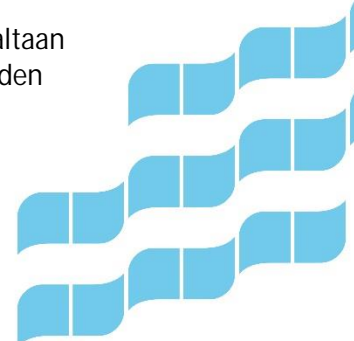
Osapuolet vastaavat mahdollisesti käyttämiensä alihankkijoiden työstä kuten omastaan.

8. VAHINGONKORVAUSVELVOLLISUUS

Kukin osapuoli vastaa niistä vahingoista, joita toisille osapuolille mahdollisesti aiheutuu sen tekemän sopimusrikkomuksen johdosta. Vastuu vahingoista rajoittuu välittömiin kuluihin ja vahinkoihin. Vastuunrajoitus ei koske vahinkoja, jotka on aiheutettu tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta. Sopimusrikkomuksena pidetään esimerkiksi sopimuksen mukaisten tehtävien laiminlyöntiä tai olennaista viivästymistä.

9. PROJEKTIN TIETOJEN DOKUMENTOINTI JA ARKISTOINTI

Sopimuksen osapuolet sitoutuvat dokumentoimaan ja arkistoimaan omalta osaltaan projektissa tuotetun aineiston ja projektiin liittyvät hallinnon asiakirjat rahoittajan ohjeiden ja säilytysaikojen mukaisesti.

TRE:4866/02.04.01/2020

Sivistyspalveluiden yhteiset palvelut

19.12.2022

TRE:4866/02.04.01/2020

10. MUUTOSTEN TEKEMINEN PROJEKTISUUNNITELMAAN JA SOPIMUKSEEN

Mikäli projektin toteuttamisaikana ilmenee tarvetta laatia rahoittajalle muutoshakemus, neuvotellaan muutoksista osapuolten kesken ennen muutoshakemuksen jättämistä rahoitusviranomaisille. Rahoittajan antama muutospäätös ja hyväksymä muutettu projektisuunnitelma sisällytetään tämän sopimuksen liitteeksi ja osapuolet sitoutuvat noudattamaan niitä projektin toteuttamisessa.

Tätä sopimusta voidaan muuttaa vain kirjallisesti. Sopimusmuutoksista neuvotellaan etukäteen.

11. IMMATERIAALIOIKEUDET

11.1 Määritelmät

Immateriaalioikeus tarkoittaa kaikkia immateriaalioikeudellisia suojamuotoja mukaan lukien patentit, hyödyllisyysmallit, tavaramerkit, tekijänoikeudet, oikeudet integroidun piirin piirimalliin, mallioikeus, rekisteröimätön mallioikeus sekä näihin liittyvät hakemukset.

Omistusoikeus tarkoittaa esineoikeudellisen omistuksen lisäksi tekijänoikeuden omistamista sekä oikeutta patenttiin ja muihin immateriaalioikeuksiin.

Tausta-aineistolla tarkoitetaan kaikkia ennen projektin alkua tai muuten projektin ulkopuolella aikaansaatuja aineita, laitteita, menetelmiä, tietoja, keksintöjä ja tietokoneohjelmia sekä niihin liittyviä tekijänoikeuksia ja muita immateriaalioikeuksia, jotka osapuoli omistaa tai joihin osapuolella on oikeus myöntää tämän sopimuksen mukaisia käyttöoikeuksia. Tausta-aineistoa ei katsota tämän projektin tulosaineistoksi.

Tulosaineisto tarkoittaa kaikkia projektissa aikaansaatuja aineita, laitteita, menetelmiä, tietoja, keksintöjä, tietokoneohjelmia, taiteellisen toiminnan tuloksia sekä niihin liittyviä tekijänoikeuksia ja muita immateriaalioikeuksia.

11.2 Tulosaineiston omistus

Ellei rahoituspäätöksestä muuta johdu tai rahoittaja muuta ohjeista, omistusoikeus ja kaikki immateriaalioikeudet tulosaineistoon kuuluvat sille osapuolelle, joka sen on luonut, keksinyt tai laatinut. Jos osapuolet ovat yhdessä aikaansaaneet tulosaineiston tekemällä tämän sopimuksen mukaista projektia eikä osapuolten osuuksia voida erottaa toisistaan, omistusoikeus kuuluu tulosaineiston luoneille osapuolille yhteisesti. Omistusoikeus tulosaineistoon kuuluu osapuolille siinä suhteessa kuin ne ovat osallistuneet tulosaineiston aikaansaamiseen ja yhteisomistuksen ehdot sovitaan erikseen.

11.3 Käyttöoikeus projektin suorittamiseksi

Osapuolet ovat velvollisia luovuttamaan toisilleen korvauksetta käyttöoikeuden sellaiseen tausta- ja tulosaineistoon, joka on tarpeellinen toisen osapuolen vastuulla olevien tähän projektiin kuuluvien tehtävien suorittamiseksi. Käyttöoikeus on ainoastaan projektin suorittamista varten ja voimassa vain projektin ajan. Tausta-aineiston omistaja voi vaatia

TRE:4866/02.04.01/2020

Sivistyspalveluiden yhteiset palvelut

19.12.2022

TRE:4866/02.04.01/2020

erillisen sopimuksen tekemistä ennen käyttöoikeuden luovutusta, jossa sovitaan tarkemmin käyttöoikeuden sisällöstä.

11.4 Käyttöoikeus tulosaineiston hyödyntämiseksi

Kolmannet osapuolet saavat käyttää tulosaineistoa rahoituspäätöksen mukaisesti. Mikäli rahoittaja niin edellyttää, luovuttavat osapuolet rahoittajalle vastikkeetta rinnakkaiset käyttöoikeudet tai taloudelliset tekijänoikeudet projektin yhteydessä syntyviin aineistoihin sekä niiden sisällön ja ulkoasun muutoksiin ja antavat rahoittajalle oikeuden levittää aineistoa kaikissa levitysmuodoissa ja valmistaa siitä kopioita.

Ellei rahoituspäätös muuta edellytä, niin osapuolet saavat oikeuden käyttää, muokata ja edelleen luovuttaa tulosaineistoa omassa tutkimus- ja kehitystyössä, opetuksessa, sekä liiketoiminnassa. Ellei rahoituspäätöksestä muuta johdu, käyttöoikeus luovutetaan korvauksetta lukuun ottamatta patenteja, keksintöjä ja tietokoneohjelmia, joiden osalta korvauksen tulee olla kohtuullinen.

Osapuolella ei ole velvollisuutta luovuttaa käyttöoikeuksia tausta-aineistonsa tulosaineiston hyödyntämistä varten.

Tulos- ja tausta-aineistojen omistus- tai käyttöoikeuksia toisilleen luovuttaessaan osapuolet pyrkivät siihen, että luovutettavat aineistot ovat mahdollisimman virheettömiä. Luovuttava osapuoli ei kuitenkaan anna luovutettaville aineistoille mitään takuuta, ja luovutuksen saaja on yksin vastuussa aineistojen käytöstä.

Kukin osapuoli vastaa siitä, että sillä on aikaansaamaansa tulosaineistoon tämän sopimuksen edellyttämät oikeudet. Osapuolella on velvollisuus tarvittaessa tehdä erilliset siirtosopimukset työntekijöidensä kanssa.

12. JULKAISEMINEN

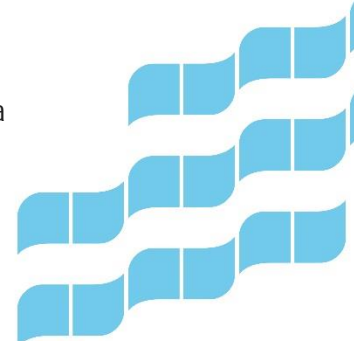
Tulosaineisto on julkista, ellei laista tai rahoitusehdoista muuta johdu. Tulosaineistoa julkaistaessa ei saa paljastaa luottamuksellista tietoa eikä julkaiseminen saa vaarantaa tulosaineiston immateriaalioikeudellista suojaamista. Projektissa tehty opinnäytetyöt ovat julkisia. Opinnäytetöiden laatimisesta projektissa on sovittava erikseen rahoittajan kanssa.

Saatettaessa tekijänoikeudella suojattua tulosaineistoa yleisön saataville tulee liittää oheen käyttöoikeuden saamisen ehdot. Sen lisäksi tulee mainita aineistoon liittyvien taloudellisten tekijänoikeuksien kuulumisesta rahoittajalle, mikäli rahoituspäätöksessä edellytetään tekijänoikeuksien siirtoa rahoittajalle.

Kukin osapuoli vastaa myös siitä, että se luovuttaa käyttöoikeudet tulosaineistoon kaikille kiinnostuneille tahoille rahoituspäätöksen ehtojen mukaisesti. Vaihtoehtoisesti osapuoli on velvollinen siirtämään tulosaineiston taloudelliset tekijänoikeudet rahoittajalle, jos rahoituspäätöksessä niin edellytetään.

13. HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY JA SALASSAPITO

Osapuolet sitoutuvat projektia toteutettaessa noudattamaan kukin oman toimintansa osalta julkisuuslaissa tarkoitettua hyvää tiedonhallintapaa sekä EU:n yleisen

TRE:4866/02.04.01/2020

Sivistyspalveluiden yhteiset palvelut

19.12.2022

TRE:4866/02.04.01/2020

tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 ja Tietosuojalain (1050/2018) edellyttämää hyvää riskienhallintaa henkilötietojen käsittelyssä ja tietojen suojaamista koskevia säännöksiä sekä muuta henkilötietojen käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä.

Osapuolet toteuttavat asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla kukin osapuoli varmistaa, että henkilötietojen käsittely tapahtuu projektissa sopimuksen vaatimusten ja sovittujen käytäntöjen mukaisesti. Osapuolet tiedostavat, että projektissa käsitellään mahdollisesti myös sellaisia henkilötietoja, joiden salassa pysyminen on osapuolten sekä yksilöiden turvallisuuden kannalta kriittistä. Henkilötietojen käsittelyn osalta kukin osapuoli vastaa siitä, että salassa pidettäviä tai suojattavia henkilötietoja käsittelevät ja niihin pääsevät projektissa vain henkilöt, joiden työtehtävien kannalta se on välttämätöntä. Osapuolten projektissa käyttämien toimitilojen tulee olla asianmukaisesti suojattu lukituksella ja muilla tarpeellisilla toimenpiteillä luvattoman pääsyn estämiseksi tiloihin ja siellä oleviin salassa pidettäviin/suojattaviin tietoihin.

Sikäli kuin julkisuuslainsäädäntö ei toisin määrää, osapuolet sitoutuvat pitämään luottamuksellisina toisiltaan saamansa sellaiset aineistot ja toista osapuolta tai tämän toimintaa koskevat tiedot, jotka on luonteensa vuoksi ymmärrettävä luottamuksellisiksi/salassa pidettäviksi tai jotka on luottamuksellisiksi/salassa pidettäviksi merkitty, sekä olemaan luovuttamatta niitä ulkopuolisille ja käyttämättä niitä muihin kuin sopimuksen mukaisiin tarkoituksiin. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Osapuolet tiedostavat, että salassa pidettävien tietojen paljastaminen ulkopuolisille saattaa olla rikoslain mukaan rangaistava teko.

Osapuolet sitoutumaan ilmoittamaan viivytyksettä koordinaattorille, mikäli havaitsevat henkilötietojen käsittelyssä puutteita tai niihin kohdistuvia tietoturvaloukkauksia.

14. ERIMIELISYYKSIEN RATKAISEMINEN

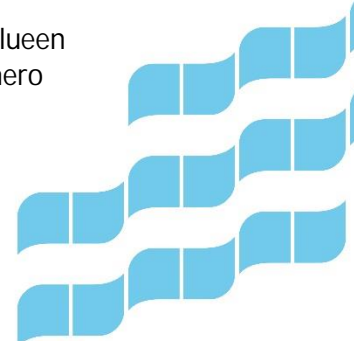
Tästä sopimuksesta aiheutuvat erimielisyydet pyritään ensisijaisesti ratkaisemaan osapuolten välisin neuvotteluin. Mikäli osapuolet eivät pääse sovintoon, ratkaistaan riidat Pirkanmaan käräjäoikeudessa.

Mikäli tämän sopimuksen sopimusteksti ja muut asiaa koskevat asiakirjat ovat joiltakin osin ristiriidassa keskenään, on asiakirjojen soveltamisjärjestys seuraava:

1. rahoituspäätös ja rahoittajan hyväksymä projektisuunnitelma
2. rahoittajan ohjeet
3. tämä sopimus

15. SOPIMUKSEN VOIMASSAOLOAIKA

Tämä sopimus tulee voimaan 1.1.2023 alkaen. Se perustuu Pirkanmaan hyvinvointialueen suostumukseen sekä THL:n tekemään muutospäätökseen (202110074 Asianumero 1031/9.02.02/2021) valtionavustuksen käyttäjien muuttamiseksi.

TRE:4866/02.04.01/2020

Sivistyspalveluiden yhteiset palvelut

TRE:4866/02.04.01/2020

19.12.2022

Projektin loppuraportti tulee toimittaa rahoittajalle viimeistään 31.3.2024. Tämä sopimus on kuitenkin voimassa siihen asti, kunnes rahoittajan mahdollisesti pyytämät loppuraportin täydennykset on toimitettu, rahoittaja on hyväksynyt loppuraportin ja rahoittajan projektia koskeva tarkastusaika on päättynyt.

Sopimusehdot, jotka luonteensa puolesta on tarkoitettu jäämään voimaan, pysyvät voimassa sopimuksen päättymisestä tai purkautumisesta huolimatta.

Sopimus sitoo Tampereen kaupunkia lopullisesti kuitenkin vasta, kun kaupungin sopimusta koskevat päätökset ovat saaneet lainvoiman.

16. LIITTEET

Tämän sopimuksen liitteinä ovat:

Liite 1: Sosiaali- ja terveysministeriön rahoituspäätös (1031/9.02.02/2021) ja THL:n käyttösuunnitelmaehdotus

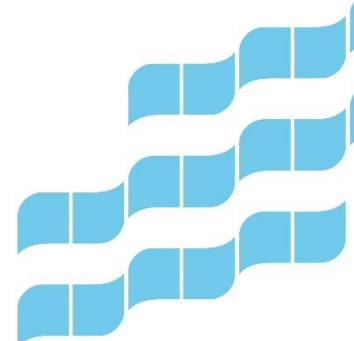
Liite 2: Projektisuunnitelma

Liite 3: TE-määrärahan avustusehdot

Liite 4: THL:n muutospäätös 21.11.2022

17. PAIKKA, AIKA JA ALLEKIRJOITUKSET

Tätä sopimusta on tehty kaksi (2) samanlaista kappaletta, yksi (1) kullekin osapuolelle.

TRE:4866/02.04.01/2020

Sivistyspalveluiden yhteiset palvelut

TRE:4866/02.04.01/2020

Sopimus

10 (11)

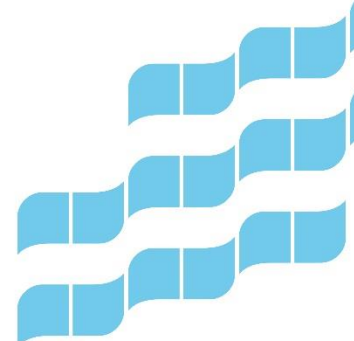
19.12.2022

Tampereella ___/___ 2022

Tampereen kaupunki

Lauri Savisaari
Johtaja, sivistyspalvelut

TRE:4866/02.04.01/2020

Sivistyspalveluiden yhteiset palvelut

TRE:4866/02.04.01/2020

Sopimus

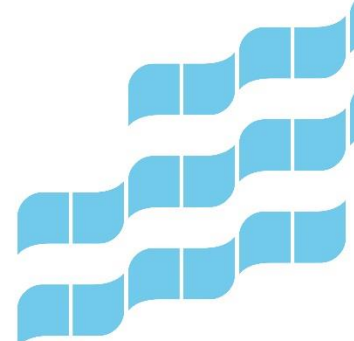
11 (11)

19.12.2022

_____/____/____ 2022

Pirkanmaan hyvinvointialue

_____
Marina Erhola
Hyvinvointialuejohtaja

Tampereen kaupunki
Savisaari Lauri
Aleksis Kiven katu 14-16 C
PL 487
33101 Tampere

25.2.2021

**Viite
Asia****Hanke-ehdotukseenne terveyden edistämisen määrärahaan
VALTIONAVUSTUSPÄÄTÖS HANKE-EHDOTUKSESTANNE**

Sosiaali- ja terveysministeriö on 22.1.2021 tekemällään päätöksellä vahvistanut terveyden edistämisen määrärahasta annetun lain (333/2009) 2 §:n mukaisen vuoden 2021 terveyden edistämisen määrärahan hankekohtaisen käyttösuunnitelman. Vahvistettu käyttösuunnitelma löytyy internetosoitteesta: <http://stm.fi/rahoitus-ja-avustukset/terveyden-edistamisen-maararahat>

Terveyden edistämisen määrärahasta annetun lain (333/2009) 3 §:n 3 momentin nojalla ja sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman vuoden 2021 terveyden edistämisen määrärahan hankekohtaisen käyttösuunnitelman ja sitä koskevan toimeenpanopäätöksen pohjalta Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on tehnyt tämän hankettanne koskevan valtionavustuspäätöksen.

Hankkeeseenne ”Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla 202110074” on varattu enintään 348 000 € euroa.

Hankkeen arvioidut kokonaiskustannukset vuosille 2021–2023 ovat 502 125 euroa, josta terveyden edistämisen määrärahan osuus on 348 000 euroa (69,3 %). Hankkeen toteuttaa Tampereen kaupunki yhteistyössä Pirkanmaan 18 kunnan (Hämeenkyrö, Juupajoki, Ikaalinen, Orivesi, Kangasala, Kuhmoinen, Lempäälä, Mänttä-Vilppuja, Parkano, Punkalaidun, Pälkänen, Pirkkala, Ruovesi, Sastamala, Valkeakoski, Vesilahti, Virrat ja Ylöjärvi) sekä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kanssa. Tampereen kaupunki toimii hankkeen hallinnoijana ja muut osatoteuttajina. Toteuttajat ovat osoittaneet hankkeelle omarahoitusta yhteensä 154 125 euroa, joka on 30,7 prosenttia kokonaiskustannuksista. Hankkeen toteuttajat sopivat rooleista ja vastuista erillisillä sopimuksilla, jotka toimitetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle viimeistään aloitusilmoituksen yhteydessä. Kaikkia toteuttajia sitovat tämän valtionavustuspäätöksen liitteenä olevat ehdot. Hankkeelle ei ole osoitettu muuta tuloa.

Valtionavustusta saa käyttää 1.1.2021–31.10.2023 syntyneisiin kustannuksiin.

Hanke-ehdotuksia vastaanotettiin ja käsiteltiin 94 kpl ja niiden yhteissumma oli 23 034 852 euroa. Hanke-ehdotukset käsiteltiin käyttösuunnitelmassa kuvatulla tavalla. Vuoden 2021 terveyden edistämisen määrärahalla rahoitetaan kuutta hanketta.

Hanke on toteutettava tämän valtionavustuspäätöksen sekä siihen liittyvän hankesuunnitelman mukaan ja avustuksen saajan on noudatettava tämän päätöksen liitteenä olevia valtionavustusehtoja. Omarahoitusosuuteen hyväksyttäviin kustannuksiin sovelletaan samoja valtionavustusehtoja kuin hankkeelle myönnettyyn rahoitukseen. Hankesuunnitelman mukaiseen toimintaan tarkoitettu muu rahoitus tai hanketoiminnasta saadut tulot, joita hankesuunnitelmassa ei ole mainittu, vähentävät myönnetyn valtionavustuksen määrää valtionavustuspäätöksen mukaisen THL:n rahoitusosuuden suhteessa.

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU. Allekirjoituksen voi tarkistaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamosta
Tervahauta Markku, Pääjohtaja 25.02.2021 Nykopp Mia, Hallinto- ja talousjohtaja 25.02.2021

Tampereen kaupunki
Savisaari Lauri
Aleksis Kiven katu 14-16 C
PL 487
33101 Tampere

25.2.2021

Tähän päätökseen sovelletaan lakia terveyden edistämisen määrärahasta (333/2009) ja valtioneuvoston asetusta terveyden edistämisen määrärahasta (535/2009) sekä valtionavustuslakia (688/2001). Lisäksi hankkeen on noudatettava avustusehtoja.

Tähän valtionavustuspäätökseen voi hakea oikaisua liitteenä olevan oikaisuvaatimusosoituksen mukaisesti.

Hankkeen yhteyshenkilönä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa on kehittämispäällikkö Anni Helldán, puhelin 029 524 7522, s-posti anni.helldan@thl.fi.

Kaikessa määrärahaa koskevassa yhteydenpidossa tulee käyttää tunnistetta 202110074.

Helsingissä 25.2.2021

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Hallinto- ja talousjohtaja

Mia Nykopp

Liitteet
Tarkennettu hankesuunnitelma
Valtionavustusehdot
Oikaisuvaatimusosoitus

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU. Allekirjoituksen voi tarkistaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamosta
Tervahauta Markku, Pääjohtaja 25.02.2021
Nykopp Mia, Hallinto- ja talousjohtaja 25.02.2021

Terveyden edistämisen määrärahan käyttösuunnitelmaehdotus 2021

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ehdotus terveyden edistämisen määrärahan
käyttösuunnitelmaksi 2021

30.10.2020

30.10.2020

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	3
2.	Terveyden edistämisen määräraha valtion talousarviossa 2021	4
3.	Terveyden edistämisen määrärahan 2021 käyttösuunnitelman valmistelu	5
3.1	Hankkeiden arviointi ja käyttösuunnitelman valmistelu.....	5
3.2	Yleisimmät rahoituksen myöntämis- ja hylkäämisperusteet	6
4.	Käyttösuunnitelmaehdotuksen 2021 sisältö	7
5.	Suomalaisen terveystalouden tavoitteet terveyden edistämiseksi	11
5.1	Terveyden edistäminen	11
5.2	Terveystalouden tavoitteet ja linjaukset terveyden edistämisen toiminnalle	12
6.	Terveyden edistämisen tavoitteet ja toimet eri painopistealueilla	13
6.1	Ikäystävällinen kunta.....	13
6.2	Kulttuuritoiminta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja terveyserojen kaventajana	14
6.3	Työikäisten työelämän ulkopuolella olevien ravitsemus	15
6.4	Nikotiini- ja alkoholihaittojen ehkäisy Pakka-toimintamallin avulla	16

30.10.2020

1. Johdanto

Terveyden edistämisen määräraha on lakisääteinen määräraha, joka on tarkoitettu terveyden edistämiseen sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin ehkäisyyn ja vähentämiseen. Määrärahan mitoituksessa otetaan huomioon väestön päihteiden käytön ja tupakoinnin yleisyys ja niistä aiheutuneet haitat sekä muu terveyskäyttäytyminen. Terveyden edistämisen määrärahasta annetun lain (333/2009) mukaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitos valmistelee vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle ehdotuksen terveyden edistämisen määrärahan käyttösuunnitelmaksi. Tämä käyttösuunnitelmaehdotus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle antaman valmisteluohjekirjeen (VN/11484/2020) linjausten mukaisesti.

Valtion talousarviossa 2021 terveyden edistämisen kokeilu- ja kehittämishankkeisiin sekä terveyden edistämistä tukeviin tutkimushankkeisiin varattiin 2 000 000 euroa (Talousarviossa momentilla 33.70.50 terveyden edistäminen). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos valmistelee vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksessa ehdotuksen määrärahan käyttösuunnitelmaksi. Tässä ehdotuksessa kuvataan terveyden edistämisen määrärahan 2021 käyttösuunnitelman valmisteluprosessin vaiheet.

Käyttösuunnitelmaehdotukseen liitettyjen hankkeiden tulee tehostaa terveyden edistämisen rakenteiden ja menetelmien kehittämistä sekä eri toimijoiden yhteistyötä uudistuvissa palvelurakenteissa. Hankkeen tulee lisäksi pyrkiä toiminnallaan kaventamaan väestöryhmien välisiä terveyseroja ja edistämään hankkeen kohderyhmän osallisuutta lisääviä toimintatapoja. Hankkeen tulisi toiminnassaan huomioida myös kohderyhmien yhdenvertainen kohtelu huomioimalla ympäristön ja palvelujen yhdenvertaiset käyttömahdollisuudet ja tuoda kansallista lisäarvoa terveyden edistämiseksi hyödyntämällä jo olemassa olevia hyviä käytäntöjä innovatiivisesti tai kehittämällä uudenlaisia menetelmiä terveyden edistämiseen.

Määrärahalle 2021 tarkoitettuja hanke-ehdotuksia saapui määräaikaan mennessä 94 kappaletta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos arvioi kaikki saapuneet hanke-ehdotukset. Sekä hanke-ehdotuksen arvioinnissa että käyttösuunnitelmaehdotuksen valmistelussa käytettiin apuna hallinnonalan asiantuntijoita.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen käyttösuunnitelmaehdotuksen lisäksi asiakirja sisältää asiantuntijoiden laatiman selvityksen painopistealueiden taustoista sekä kuvauksen terveyden edistämisen määrärahalle 2021 saapuneiden hanke-ehdotusten arviointiprosessista ja käyttösuunnitelman valmistelun eri vaiheista. Käyttösuunnitelmaehdotus pitää sisällään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen esityksen hankkeista, jotka THL:n näkemyksen mukaan tukisivat toiminnallaan parhaiten valtion talousarviossa ja sosiaali- ja terveysministeriön valmisteluohjekirjeessä esitettyjen painopistealueiden toteutumista.

30.10.2020

2. Terveyden edistämisen määräraha valtion talousarviossa 2021

Terveyden edistämisen määrärahasta annetussa laissa (333/2009) säädetään, että valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha terveyden edistämiseen sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin ehkäisyyn ja vähentämiseen. Määrärahan mitoituksessa otetaan huomioon väestön päihteiden käytön ja tupakoinnin yleisyys ja niistä aiheutuneet haitat sekä muu terveystyötyminen. Määräraha on tarkoitettu ensisijaisesti terveyden edistämisen kokeilu- ja kehittämishankkeisiin. Terveyden edistämisen määräraha on kolmivuotinen siirtomääräraha valtion talousarvion momentilla 33.70.50 terveyden edistäminen. (siirtomääräraha 3 v)

Valtion talousarvio 2021   Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveyden edistämisen määrärahasta annetun lain (333/2009) 1 §:n mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahasta voidaan myöntää valtionavustuksia järjestöille, säätiöille, kunnille ja muille toimijoille. Määrärahasta voidaan myös tehdä sopimuksia valtionhallinnon laitosten kanssa terveyden edistämisen hankkeista. Määrärahaa saa käyttää myös määrärahan hallinointiin liittyvien menojen maksamiseen.

Vuoden 2021 terveyden edistämisen määrärahat kohdennetaan hankkeisiin, joiden tavoitteena on vähentää kevään ja kesän 2020 koronakriisin negatiivisia vaikutuksia väestön hyvinvointiin ja terveyteen sekä eriarvoisuuden lisääntymiseen. Lisäksi hankkeiden tulee tukea kunnissa toteutettavaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa.

Vuoden 2021 terveyden edistämisen määrärahan sisällölliset painopisteet, joihin hanke-ehdotuksen päätavoitteen tuli pyrkiä olivat seuraavat:

- ”Ikäystävällisen kunnan” hyvinvointijohtamisen vahvistaminen kehittämällä kuntien, alueellisten toimijoiden ja järjestöjen yhdyspinnalla olevien toimintamallien johtamis- ja yhteistyökäytäntöjä. Käytäntöjen tulee auttaa tunnistamaan ja vähentämään poikkeusolojen aiheuttamia haittoja ikääntyneille. Ikäystävällisessä kunnassa iäkkäiden asukkaiden toiveita ja tarpeita kuunnellaan, jotta heillä on mahdollisuus hyvään ja omannäköiseen elämään.
- Kulttuurihyvinvoinnin edistäminen kunnan ja alueellisten toimijoiden yhteistyönä sekä sellaisten toimintamallien kehittäminen, jotka vahvistavat kulttuurihyvinvointitoimintaa ja tukevat erityisesti koronakriisin negatiivisia vaikutuksia kohdanneita ryhmiä.
- Ikääntyneiden ja/tai työelämän ulkopuolella olevien hyvän ravitsemuksen laadun, ruoan saatavuuden ja yhteisöllisten ruokailumahdollisuuksien edistäminen. Kehitettävien toimien täytyy olla sovellettavissa myös poikkeusoloissa.
- Pakka-toimintamallin mukaisten yhteisövaikuttamisen keinojen jatkokehittäminen. Tavoitteena lisätä kunnan asukkaiden osallisuutta paikallisessa toiminnassa alkoholin, tupakka- ja nikotiinituotteiden sekä rahapeliin saatavuuden sääntelemiseksi ja huumausaineiden käytön ehkäisemiseksi. Toiminnalla tuetaan erityisesti koronakriisissä tunnistettuja haavoittuvia ryhmiä.

30.10.2020

3. Terveyden edistämisen määrärahan 2021 käyttösuunnitelman valmistelu

Käyttösuunnitelman valmistelusta vastasi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos sosiaali- ja terveysministeriön Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle antaman valmisteluohjekirjeen (VN/11484/202) linjausten mukaisesti. Tässä ehdotuksessa kuvataan terveyden edistämisen määrärahan 2021 käyttösuunnitelman valmisteluprosessin vaiheet ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ehdotus niistä hankkeista, jotka toiminnallaan tukisivat parhaiten valtion talousarviossa ja sosiaali- ja terveysministeriön valmisteluohjekirjeessä esitettyjen painopistealueiden toteutumista.

3.1 Hankkeiden arviointi ja käyttösuunnitelman valmistelu

Terveyden edistämisen määräraha julistettiin haettavaksi poikkeuksellisesti 3.8.2020. Painopisteistä annettiin ennakoilmoitus 7.5.2020. Hanke-ehdotusten jättöaika päättyi 31.8.2020. Hanke-ehdotukset jätettiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sähköisen hankehallinnointijärjestelmän kautta. Yhteensä hanke-ehdotuksia vastaanotettiin ja arvioitiin 94 kpl ja niiden yhteissumma oli 23 034 852 euroa. Hanke-ehdotukset arvioitiin heinäsyyskuussa hanke-ehdotuksen arvioinnissa käytettiin apuna hallinnonalan asiantuntijoita sekä asiantuntijoita Taiteen edistämiskeskukselta. Hanke-ehdotusten arviointi tehtiin sähköisen hankehallinnointijärjestelmän avulla määrärahaan mennessä saatujen hanke-ehdotuslomakkeiden pohjalta. Kaikki vastaanotetut hanke-ehdotukset arvioitiin.

Hanke-ehdotukset toimitettiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Taiteen edistämiskeskuksen asiantuntijoista koostuvien painopistealueiden mukaisten arviointiryhmien arvioitaviksi. Kaikki hakemukset arvioitiin asiantuntijoiden toimesta sekä käsiteltiin yhteisissä ryhmäkokouksissa.

Hanke-ehdotukset arvioitiin käyttäen terveyden edistämisen määrärahan hanke-ehdotuksille tarkoitettuja arviointikriteerejä ja arviointilomaketta. Arviointikriteerit koskevat muun muassa hankkeen etenemisen johdonmukaisuutta, siinä kehitettyjä tai käyttöön otettuja hyviä käytäntöjä, hankkeen perusteluja, suunnitelman laatua, tavoitteiden realistisuutta, levittämistä ja juurruttamista, arviointisuunnitelmaa, yhteistyöverkostoja ja hankkeen kykyä vaikuttaa väestöryhmien terveyseroihin. Kustakin hankkeesta annettiin sanallinen yleisarvio sekä numeerinen arvosana väliltä 1–5, joista 5 on erinomainen.

Arviointiryhmissä hanke-ehdotukset asetettiin tärkeysjärjestykseen, jonka jälkeen terveyden edistämisen määrärahoista vastaava kehittämisspäällikkö koollekutsui yhteiseen kokoukseen kaikkien painopistealueiden puheenjohtajat. Kokouksessa kunkin arviointiryhmän edustajat esittelivät enintään kolme parhaaksi arvioitua hanke-ehdotusta muille osallistujille. Kokouksessa eri alojen asiantuntijat keskustelivat esittelyn jälkeen kunkin hankkeen vahvuuksista, uhista ja mahdollisuuksista. Kokouksessa tarkasteltiin yhteisesti myös hanke-ehdotusten budjetin realistisuutta, hanke-ehdotusten kansallista tarvetta ja sitä, kuinka hankkeen tuloksia voidaan hyödyntää laajemmin hankkeen päätyttyä. Käyttösuunnitelmaehdotuksen valmistelussa merkittävänä kriteerinä käytettiin myös vuoden 2021 määrärahalle asetettujen erityispainopisteiden näkymistä hanke-ehdotuksessa:

”Vuoden 2021 terveyden edistämisen määrärahat kohdennetaan hankkeisiin, joiden tavoitteena on vähentää kevään ja kesän 2020 koronakriisin negatiivisia vaikutuksia väestön hyvinvointiin ja terveyteen sekä eriarvoisuuden lisääntymiseen. Lisäksi hankkeiden tulee tukea kunnissa toteutettavaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa.”

THL:n käyttösuunnitelman valmistelutyöryhmä kokoontui käsittelemään arviointiryhmien parhaimmiksi asettamia hanke-ehdotuksia 6. ja 12.10.2020, jonka perusteella valmistelutyöryhmä laati kokonaisehdotuksen rahoitettavaksi esitettävistä hankkeista.

30.10.2020

3.2 Yleisimmät rahoituksen myöntämis- ja hylkäämisperusteet

Valtionavun myöntämisen tärkein peruste on hankkeen tuoma lisäarvo terveyden edistämislle. Olennaista on myös hankkeen kytkentä kansallisiin terveyden edistämisen strategioihin ja ohjelmiin. Hankkeen tulee tehostaa terveyden edistämisen rakenteiden ja menetelmien kehittämistä sekä eri toimijoiden yhteistyötä sekä pyrkiä väestöryhmien välisten terveyserojen kaventamiseen. Rahoitus halutaan myöntää hankkeille, jotka tuovat kansallista lisäarvoa terveyden edistämislle hyödyntämällä jo olemassa olevia hyviä käytäntöjä innovatiivisesti tai kehittämällä uudenlaisia menetelmiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Luonteeltaan paikallisia hankkeita voidaan tukea, jos niiden tulosten voidaan odottaa olevan hyödynnettävissä laajemminkin, ja jos hankkeeseen sisältyy toimiva suunnitelma tulosten levittämisestä.

Hankkeiden tulee painottua terveyden edistämiseen ja sairauksien ennaltaehkäisyyn. Pääasiallista hoitoa tai kuntoutusta ei tueta. Käyttösuunnitelman valmistelussa huomioidaan itse hanke-ehdotuksen lisäksi sen soveltuminen terveyden edistämiseen yleensä. Hankkeiden priorisoinnissa otetaan huomioon sekä terveyden edistämisen määrärahan lakiperusta että hankkeiden painottuminen terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin eri alueille.

Käyttösuunnitelma pyritään tasapainottamaan siten, ettei rahoitusta ohjata painoalueille, joilla määrärahalta on jo toteutettu tai toteutetaan parhaillaan merkittävää toimintaa. Valmistelussa toimitaan yhteistyössä myös Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) kanssa. Tänä vuonna tarvetta yhteistyökokoukselle ei ollut STEA:n poikkeuksellisista rahoituskuvioista johtuen. STEA:lle annetaan kuitenkin tietoon rahoitukseen ehdotettavat hankkeet, jotta he voivat tarkastaa päällekkäisyyden jatkohakemusten valmistelussa (Valtionavustuslaki 688/2001 15§).

Jotta hankkeen voidaan odottaa onnistuvan, tulee sillä olla koko hankkeen keston kattava suunnitelma. Suunnitelman tulee olla laadukas. Erityistä painoarvoa hankkeen arvioinnissa annetaan suunnitelmassa esitetyille tavoitteille, toiminnan seuraamiselle ja arvioimiselle, yhteistyöverkostoille, hankeidean levitettävyydelle, toimijan omille voimavaroille ja prosessikuvaukselle. Talouden osalta arvioidaan muun muassa esitettyjen kustannusten asianmukaisuutta, kustannustehokkuutta ja mahdollisia riskejä. Avustusta voidaan myöntää hankkeelle täysimääräisenä vain erityisen painavasta syystä.

Yleisimpiä perusteita, miksi hanke-ehdotusta ei vuoden 2020 määrärahasta ehdotettu rahoitettavaksi, olivat hankkeen vähäinen lisäarvo terveyden edistämislle sekä epärealistinen tai epäselvä suunnitelma. Osaa hakemuksia esitettiin hylättäväksi, koska niissä suunnitellun toiminnan kärki ei ollut asetettujen painopisteiden mukainen, erityispainopisteet eivät täyttyneet tai suunniteltua toimintaa oli vaikeaa erotella kunnan, järjestön tai muiden toimijoiden lakisääteisestä tai normaalista perustoiminnasta.

30.10.2020

4. Käyttösuunnitelmaehdotuksen 2021 sisältö

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen käyttösuunnitelmaehdotukseen sisältyvät terveyden edistämisen määrärahan vuoden 2021 hankkeet tukevat THL:n näkemyksen mukaan ministeriön strategian, ehkäisevän päihdetyön toimenpideohjelman, kansallisen ikäohjelman, työkykyohjelman sekä muiden kansallisten terveyden edistämisen ohjelmien toimeenpanoa sekä terveyden edistämisen keskeisten painoalueiden kehittämistä. Hankkeet tukevat osaltaan kunnissa toteutettavaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa. Käyttösuunnitelmaehdotukseen sisältyvät hankkeet tukevat myös terveyden edistämisen toimintatapojen ja menetelmien kehittämistä, väestön terveyserojen kaventamista sekä terveyden edistämisen paikallista ja alueellista kehittämistä.

Vuonna 2021 avustettaviksi ehdotettavissa hankkeissa on huomioitu vallitseva koronakriisi. Toimintaa pyritään kehittämään niin, että koronan negatiiviset vaikutukset vähenisivät, mutta myös niin, että toiminta sopisi poikkeusoloihinkin. Hankkeiden kohderyhminä ovat koronakriisin negatiivisia vaikutuksia kohdanneita väestöryhmiä, kuten ikääntyneitä, työelämän ulkopuolella olevia ja omaishoitajia. Hankkeissa tehdyillä toimenpiteillä pyritään vaikuttamaan myös nuoriin ja lapsiperheisiin. Kaikissa hankkeissa tärkeänä kohderyhmänä ovat kyseisten ryhmien kanssa työskentelevät ammattilaiset. Hankkeissa osallistetaan kohderyhmiä sekä suunnittelutyössä että toteutuksessa.

Hankkeissa kehitetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteita ja eri toimijoiden yhteistyötä pysyvämmän ja vaikuttavamman hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn tekemiseksi. Hankkeet muodostavat kokonaisuuden, jossa on huomioitu myös hanketoimijoiden monipuolisuus sekä maantieteellinen sijainti.

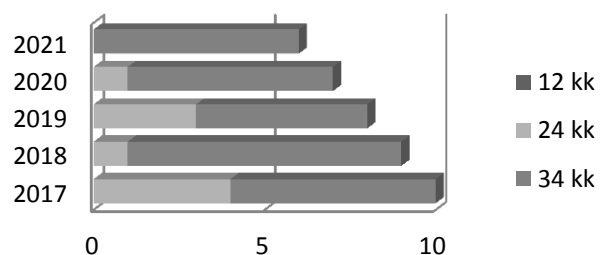
Käyttösuunnitelmaehdotukseen sisällytetyt hankkeet tuottavat tärkeää ja arvioitua tietoa kehitettävien toimintamallien vaikutuksista. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos pyrkii osaltaan tukemaan ja kehittämään hankkeiden arviointiosaamista sekä hanketoiminnan jatkuvaa arviointia tarjoamalla hankkeille arviointitoimintaa tukevaa koulutusta ja mahdollisuutta vertaisverkostojen rakentamiseen yhteisten tapaamisten kautta.

Vuonna 2021 rahoitetaan kuutta hanketta (1 985 000 €).

Vuodesta 2016 vuoteen 2021 terveyden edistämisen määräraha on vähentynyt valtion talousarviossa 19 prosenttia (taulukko 1). Alla olevassa taulukossa (taulukko 2) kuvataan terveyden edistämisen määrärahaa saaneiden hankkeiden määrä ja hankkeiden pituus kuukausina vuosina 2017–2020 sekä vuoden 2021 ehdotus.

Terveyden edistämisen määräraha 2016-2021			
vuosi	euroa	muutos edellisestä vuodesta %	muutos edellisestä vuodesta euroa
2016	2 430 000	-17 %	500 000
2017	2 330 000	-4 %	100 000
2018	2 200 000	-5,5 %	130 000
2019	2 200 000		0
2020	2 000 000	-9,1 %	200 000
2021	2 000 000		0

Taulukko 1. Terveyden edistämisen määräraha vuosien 2016–2021 talousarviossa.

Taulukko 2. Terveyden edistämisen määrärahaalla rahoitettujen hankkeiden kesto vuosien 2017–2021 määrärahasta.

30.10.2020

Terveyden edistämisen määrärahan pienentyessä myös valtionapua saavien hankkeiden lukumäärä on vähentynyt vuosittain. Haettujen rahoitusten suuruudet ovat sen sijaan kasvaneet. Vuoden 2017 terveyden edistämisen määrärahasta valtionapua sai 10 hanketta ja siitä lähtien rahoitettujen hankkeiden määrä on vuosittain tippunut yhdellä hankkeella. Vuonna 2021 määrärahasta ehdotetaan rahoitettavan kuusi hanketta.

Käyttösuunnitelmaehdotukseen sisällytetyistä hankkeista kaikki ovat kolmivuotisia. Aikaisempien vuosien (2019 ja 2020) määrärahalla avustettuja hankkeita jatkuu vuosille 2021 (7kpl) ja 2022 (6kpl) yhteensä 13 kappaletta.

Vuoden 2021 käyttösuunnitelmaan ehdotetaan sisällytettävän **yhteensä 15 000 euron osuus käytettäväksi rahoitettujen hankkeiden hallinnointiin**, johon kuuluu seuraavia toimintoja:

- sähköisen järjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen liittyviä kuluja
- hankkeille järjestettävien koulutusten kuluja
- hankkeiden talouden tarkastusten kuluja
- terveyden edistämisen määrärahan internetsivujen päivittämiseen ja arviointityöhön liittyviä käännskuluja
- kehittämispäällikön hankkeille antamaan ohjausryhmätukeen liittyviä osallistumis- ja matkakuluja
- muita hallinnoinnin kannalta tarpeellisia kuluja

Tällä varmistetaan hankkeiden hallinnoinnin riittävät edellytykset. Päätyneiltä hankkeilta käyttämättä jäänyt määräraha on sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä uudelleen kohdennettu vuosittain terveyden edistämisen määrärahalla rahoitettujen hankkeiden hallinnointiin. Tämän takia edellisten vuosien hallinnointiin varatuista budjeteista riittää myös vuoden 2021 hallinnointiin meneviin kustannuksiin.

Seuraava taulukko sisältää Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen käyttösuunnitelmaehdotukseen sisältyvien hankkeiden tiedot. Taulukko on jaoteltu painopistealueittain. Taulukossa ilmaistaan hanke-ehdotuksen numero, jonka hanke saa jättäessään hanke-ehdotuksen sähköiseen järjestelmään. Lisäksi taulukossa on hankkeen nimi, valtionavun hakijaorganisaation nimi, hankkeen kesto sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen esitys hankkeelle myönnettävästä valtionavustuksen määrästä. Kunkin hankkeen kohdalle on liitetty perustelut siitä, miksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos esittää hanketta liitettäväksi osaksi terveyden edistämisen määrärahan 2021 käyttösuunnitelmaa.

1. Ikäystävällisen kunnan hyvinvointijohtaminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhdyspinoilla, 2 hanketta				
Hankenumbero	Hakija	Hankkeen nimi ja kesto	Päätös vuosille	Ehdotettu, €
202110043	<i>Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri</i>	<i>Ikäystävällinen Etelä-Karjala, 34 kk</i>	2021–2023	383 000
	Hankkeessa luodaan maakunnan ja kuntien yhteinen toimintamalli, jossa kehitetään ikäystävällisten maakunnan ja kunnan toimintaa laajasti sekä iäkkästä väestöstä että palveluntuottajia osallistaen. Kehitetään järjestäjän ja järjestöjen toimintaa iäkkäiden asiakkaiden aktiivisuuden säilyttämiseksi. Tavoitteena on aidosti monitoimijainen malli, jossa palveluiden järjestäjä on myös aktiivisessa roolissa terveyden edistämässä. Vastaa painopisteen vaatimuksiin siten erinomaisesti. Hanke lähtee siitä, että rakennetaan pysyvää toimintaa kuntien työn osana. Ovat valinneet malliksi Voimaa vanhuuteen (näyttöön perustuva malli) sekä LAPEssa kehitetyn toimintamallin, joka toimii eteenpäin vievänä voimana. Hanke sisältää vapaaehtoistyön malleja, jotka ovat hyviä. Hanke on suunniteltu niin, että kuntien edustajat ovat mukana. Koronan haittojen huomiointi on tehty. Liikunnalla vaikutetaan ikäihmisten yksinäisyyteen ja vapaaehtoistoiminnan lisääminen näkyy myös kansallisissa linjoissa. Hankkeelle esitetään rahoitusta kolmelle vuodelle.			

30.10.2020

202110085	Porin perusturva	Ikäystävällinen Pori, 34 kk	2021-2023	326 000
Hankkeen ensisijaisena tavoitteena on vastata korona-aikana esiin tulleisiin ikääntyneiden tarpeisiin ja vähentää poikkeusajan aiheuttamien ongelmien syntymistä jatkossa. Tavoite on tärkeä, sillä koronarajoitukset kohdistuivat ensisijaisesti juuri ikääntyneisiin. Hankkeessa kehitetään Ikäystävällinen Pori-toimintamalli, jossa hyödynnetään WHO:n ikämyönteisen kaupunkisuunnittelun opasta. Tavoitteena on tunnistaa varhain riskiryhmät, tarjota apu oikea-aikaisesti palveluohjauksen keinoin ja näin välttää raskaat palvelut. Kohderyhmän tavoittamista on suunniteltu kattavasti. Hanke on hyvin suunniteltu ja sen tavoitteet ja toimenpiteet on kuvattu selkeästi. Hankkeessa rakennetaan alueella yhteistyötä ja toimintaa, eikä se ole pelkästään yhden kunnan HYTE-työn rakentamista. Hankkeessa kehitettävää ikäystävällistä toimintamallia voidaan soveltaa kaikessa päätöksenteossa ja myös kansallisesti. Hankkeelle esitetään rahoitusta kolmelle vuodelle.				
yhteensä painopisteelle: 709 000 euroa				
2. Kulttuurilla hyvinvointia, 2 hanketta				
202110074	Tampereen kaupunki	Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus, 34 kk	2021-2023	348 000
Hanke on ajankohtainen ja sen suurimmat vahvuudet ovat laaja-alainen vaikuttavuus ja kulttuurihyvinvointipalveluiden vakiinnuttaminen rakenteisiin. Molemmat ovat tavoitteita, joita kulttuurihyvinvointityölle on asetettu pitkäkestoisena toimintamallina. Tästä syystä hankesuunnitelma on tärkeä avaus näiden asioiden juurruttamiseksi. Hankkeen sisällölliset kulttuuritoiminnot on suunniteltu erittäin monipuolisiksi, mutta tärkeimpänä päämääränä on rakentaa ennalta ehkäisevä lähetekäytäntö. Hanketta voi pitää pilottina ja toimintamallina myös toisille kuntasektoreille. Hankkeen kohderyhmä on laaja ja kohdistuu eri-ikäisiin ja eri elämänvaiheissa oleviin ihmisiin. Hankkeella on hyvät mahdollisuudet tavoittaa niitä, joihin korona on pahimmin vaikuttanut. Hankkeella on vahva kytkös HYTE-työhön ja sote-uudistuksen suhteen ajankohta hankkeelle on oikea. Hanke on konkreettinen ja voi tuoda uutta kansallisestikin. Hankkeelle esitetään rahoitusta kolmelle vuodelle.				
202110097	Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy	Uusia säveliä etsimässä, 34 kk	2021-2023	259 000
Hanke on erittäin hyvin suunniteltu ja luo kulttuuritoimintaa, jolla on mahdollisuus lisätä hyvinvointia. Hankkeen lähtökohdat ovat koronakriisin negatiivisten vaikutusten vähentämisessä ja huomioi poikkeusolot myös kehitystyössä. Hanke on tiukasti tutkimustiedossa kiinni, mutta myös käytännön ymmärryksen tasossa. Hankkeen toimintaverkosto on laaja, ammattitaitoinen ja pystyy edistämään projektin tulosten levittämistä ja juurtumista. Kulttuurihyvinvoinnin toiminta tapahtuu musiikin keinoin ja sen vaikutukset kohdentuvat suoraan omaishoitajiin ja välillisesti koko perheeseen. Omaishoitajat ovat yksi erityisen haavoittuva ryhmä koronakriisin aikana. Hankkeen arviointia ja taloudellista vaikuttavuutta on pohdittu selkeästi. Toiminta tuottaa kulttuurihyvinvoinnin työmallia ja sisältöä, jota on mahdollisuus toisintaa, kehittää ja viedä eteenpäin laajemmin esimerkiksi kuntatasolla. Hanke on moniammatillinen. Mukana hankkeessa ovat Helsingin ja Vantaan kaupungit. Hankkeelle esitetään rahoitusta kolmeksi vuodeksi.				
yhteensä painopisteelle: 607 000e				
3. Hyvää ja laadukasta ravitsemusta ikäihmisille ja työelämän ulkopuolella oleville, 1 hanke				
202110078	Päijät-Hämeen hyvinvointikunta-yhtymä	Työelämän ulkopuolella olevien ravitsemusterveyden ja hyvinvoinnin edistäminen - Elämänlaatua ruuasta -konseptin kehittäminen, 34 kk	2021-2023	303 000
Hankkeen päämäärä ja kohderyhmä ovat erittäin tärkeitä. Kohderyhmänä ovat työikäiset työelämän ulkopuolella olevat ja heidän parissaan työskentelevät ammattilaiset. Hankkeen tavoitteena on lisätä työelämän ulkopuolella olevien tasavertaisia mahdollisuuksia ravitsemuksellisesti laadukkaaseen ruokaan ja kohentaa kohderyhmän ruokaan liittyvää elämänlaatua, ravitsemusterveyttä ja osallisuutta sekä toimijuutta ja arvokkuuden kokemusta. Hankesuunnitelma on erittäin hyvin tehty, selkeä, realistinen ja looginen kokonaisuus. Hankkeessa kehitetään uutta toimintamallia, materiaalia ja koulutusta sekä hyödynnetään jo olemassa olevia hyväksi havaittuja terveyttä edistäviä käytäntöjä, kuten ruokatoimijuuden vahvistamista ja KEHUVA-työtettä. Hanke on paneutunut ongelmien taustasyihin, eikä keskity pelkästään ravitsemukseen. Arjen hallinnan parantaminen auttaa myös ravitsemuksen kohentamisessa. Hankkeessa on erittäin hyvä ja laaja yhteistyöverkosto ja asiantuntemus. Hanke on toimenpiteissään huomioinut poikkeusolot, mutta ei nojaudu myöskään pelkästään etäyhteyksien varaan. Hankkeelle esitetään rahoitusta kolmelle vuodelle.				
yhteensä painopisteelle: 303 000e				

30.10.2020

4. Pakka-toimintamallin jatkokehittäminen, 1 hanke				
202110038	<i>Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry</i>	<i>Nuoret Pakkatoimijoina, 34 kk</i>	2021–2023	366 000
<p>Erittäin huolellisesti ja asiantuntevasti laadittu hankesuunnitelma, joka vastaa täysin painopisteen vaatimuksiin. Huomioi hienosti Pakka-mallin kehittämistarpeen. Saatavuus (myös sosiaalinen) otettu huomioon, kuten myös turvallisuuden edistämisen näkökulma. Hankkeessa on mukana kolme aluetta (yksi ruotsinkielinen), joka luo alueellista vahvuutta. Tämä antaa joustovaraa myös koronan suhteen, koska tilanne voi elää eri tavalla eri puolilla Suomea. Hankkeessa huomioidaan eri riippuvuusaineet (päihteet/tupakkatuotteet), joka koetaan vahvuutena. Arviointi ja yhteistyöverkostot ovat hyvät. Koronakriisi on otettu huomioon ja eriarvoisuutta tuotu esille. Hankkeen toteuttamisalueilta löytyy rakenteita kehittämistä ja juurruttamista varten. Levittämistä varten on jo olemassa verkostoja. Hanke on vahvasti nuoria osallistava ja erittäin innovatiivinen. Hankkeelle esitetään rahoitusta kolmelle vuodelle.</p>				
yhteensä painopisteelle: 366 000e				
Yhteensä hankkeille: 1 985 000				

30.10.2020

5. Suomalaisen terveystalouden tavoitteet terveyden edistämiseksi

5.1 Terveyden edistäminen

Suomalaisten terveydentila on viime vuosikymmeninä kokonaisuudessaan parantunut ja elinikä pidentynyt. Kuitenkin sosioekonomisten ryhmien välillä on suuria terveyseroja. Ylempiin sosioekonomisiin luokkiin kuuluvilla terveydentilan parantumisesta on tapahtunut enemmän kuin alempiin ryhmiin kuuluvilla. Toimihenkilöt ovat terveempiä kuin työntekijät ja työssäkäyvät terveempiä kuin työttömät. Väestön hyvinvointi- ja terveyserot ovat suuria. Tilastokeskuksen tiedon mukaan vastasyntyneen elinajanodote vuonna 2019 oli suomalaisilla pojilla 79,2 vuotta ja tytöillä 84,5 vuotta. Miesten ja naisten elinajan ero on Suomessa kansainvälisesti katsoen suuri, vaikka se onkin viime vuosikymmeninä pienentynyt. Myös sosioekonomisen aseman mukaan tarkasteltuna väestöryhmien väliset erot ovat suuria Suomessa. Suurituloisten naisten elinajan odote on noin viisi vuotta pidempi kuin pienituloisimpien naisten. Miehillä vastaava ero on yli 10 vuotta. Väestöryhmäerot ovat ilmeisiä myös useissa sairauksien riskitekijöissä. Muun muassa tupakointi kytkeytyy selvästi sosioekonomiseen asemaan. Eri sosiaaliryhmien eriytyminen on todennettavissa jo varhain. Terveyttä tukevien elintapojen vahvistamiseen on tarpeen kiinnittää huomiota siten, että kyetään tehokkaasti vähentämään väestöryhmien välisiä terveyseroja.

Terveyden edistäminen on arvoihin perustuvaa tavoitteellista ja välineellistä toimintaa ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin aikaansaamiseksi sekä ylläpitämiseksi ja sairauksien ehkäisemiseksi. Terveyden edistäminen on kehittynyt terveystalouden ideologiasta, terveystiedon välittämisestä, elintapoja, käyttäytymistä ja lääketieteellisiä ongelmia korostavasta toiminnasta koskemaan laajemmin myös yhteiskuntapoliittisia, rakenteellisia ja yhteisöllisiä kysymyksiä. Lainsäädännöllä ja talouspolitiikalla, yhteisöllisyydellä sekä kulttuurisella, sosiaalisella ja fyysisellä ympäristöllä on vaikutuksia väestön terveyteen. Mahdollisuus osallistua omaa elämäänsä koskeviin päätöksiin edesauttaa ihmisten voimaantumista ja sitä kautta terveyttä. Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus merkitsevät kaikille yhtäläisiä edellytyksiä terveyden saavuttamiseen, ylläpitoon ja suojaamiseen. Solidaarisuus on vastuun kantamista kaikista ihmisistä, erityisesti heikommassa asemassa olevista: kaikilla ihmisillä ei ole samankaltaisia mahdollisuuksia tehdä terveyttä edistäviä valintoja.

Koronaviruksen aiheuttaman epidemian ja sen leviämisen hillitsemiseen tehdyt politiikkatoimenpiteet vaikuttavat väestön elinoloihin, palvelutarpeisiin, palvelujen käyttöön sekä mielialaan. Alueet, kunnat ja maakunnat ovat kyetneet valmistautumaan ja toimimaan epidemian vaiheissa eri tavoin.

Suuren väestöosan elinolot ja palvelutarpeet ovat muuttuneet nopeasti. Työllisyystilanne on huonontunut jyrkästi lähinnä lomautusten vuoksi, mutta myös työttömyys on lisääntynyt. Tämän takia kotitalouksien toimeentulovaikeudet kasvavat. Yhä useampi tekee etätöitä. Haavoittuvassa asemassa olevat väestöryhmät kärsivät epidemian vaikutuksista eniten. Liikkumisrajoitusten pelätään heikentävän ikäihmisten toimintakykyä jo lyhyenkin ajan kuluessa. Monet kontaktia edellyttävät tarpeelliset ja välttämättömätkin palvelut ovat jääneet toteutumatta, esimerkkeinä pitkäaikaissairaiden seurantakäynnit. Tämän pelätään lisäävän patoutunutta palvelutarvetta epidemian päättymisen jälkeen. Monet sosiaali- ja terveyspalvelut ovat muuttuneet digitaalisiksi etäpalveluiksi. Luultavasti digitaaliset etäpalvelumallit yleistyvät pysyvästi, mitä voidaan pitää myönteisenä muutoksena. Toisaalta niiden käyttö edellyttää toimivia verkkoyhteyksiä, atk-taitoja ja mahdollisuutta kirjautua palvelun käyttäjäksi esimerkiksi verkkopankkitunnuksella – jos nämä ehdot eivät täyty, syrjäytymisriski kasvaa.

Kuntien tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta myös koronaepidemian aikana. Erityisen tärkeää on tukea haavoittuvassa asemassa olevien hyvinvointia ja vastata heidän avuntarpeeseensa. Samalla täytyy huolehtia siitä, että virukselta suojaudutaan ja estetään sen leviämistä.

Terveyteen voidaan vaikuttaa monilla arkielämän valinnoilla ihmisten yksityiselämässä. Palvelujärjestelmän kyky vastata ihmisten terveystarpeisiin vahvistaa väestön terveyttä ja hyvinvointia. Sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmä voi myös omalla toiminnallaan edistää hyvinvointia, ehkäistä palvelujen tarvetta ja vähentää terveyden

30.10.2020

eriarvoisuutta. Yhteiskuntapoliittisilla päätöksillä voidaan tukea tai heikentää ihmisten mahdollisuuksia tehdä terveyttä edistäviä valintoja. Terveysvaikutukset syntyvät yhteisen toiminnan tuloksena. Vastuunkantajia ovat yhteiskunta, lähiyhteisö ja yksilöt yhdessä. Terveys on jokapäiväisen elämän voimavara ja tärkeä arvo. Terveyteen liitetään usein kokemus kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja elämän laadusta. Elämän hallinta, tasa-arvo ja kokemus oikeudenmukaisuudesta ovat hyvinvoinnin perustekijöitä. Selviytyminen kullekin ikäkaudelle ominaisista työ- ja toimintakyvyn vaatimuksista on tärkeää.

5.2 Terveyspolitiikan tavoitteet ja linjaukset terveyden edistämisen toiminnalle

Terveyden edistämisestä säädetään yleisellä tasolla perustuslaissa ja kuntalaissa, terveyden edistämisen tehtävistä tarkemmin terveydenhuoltolaissa ja useissa erityislaeissa. Perustuslain 19 § mukaan "julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä". Kuntalain 1 § mukaan "kunnan tulee pyrkiä edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja kestävää kehitystä alueellaan".

Kokonaisvastuu terveyden edistämisestä paikallistasolla kuuluu kuntajohdolle. Kuntalain mukaan kunnan tulee pyrkiä edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja kestävää kehitystä. Terveydenhuoltolain (2010/1326) mukaan päätöksenteossa tulee ottaa huomioon päätösten vaikutukset väestön hyvinvointiin. Lisäksi kunnassa tulee seurata väestön terveyttä ja hyvinvointia ja niihin liittyviä tekijöitä sekä edelleen sisällyttää strategiseen suunnitteluun terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Monet päätökset vaikuttavat epäsuorasti terveyteen. Terveyden edistämisen toteuttamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi terveysnäkökohdat on otettava huomioon kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja kaikissa politiikoissa.

Terveyden edistäminen on poikkihallinnollista toimintaa, johon tarvitaan yhteiskunnan kaikkia sektoreita. Kuntien toiminnassa terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa kunnan poikkihallinnollista johtamisjärjestelmää. Kuntastrategia ohjaa kunnan toimintaa. Hyvinvointikertomus on poikkihallinnollisen hyvinvointijohtamisen työväline kunnassa. Se toimii strategiатыön sekä vuotuisen kuntasuunnittelun ja seurannan välineenä. Terveyden edistämisen johtaminen strategiatasolla sitouttaa kuntajohdon ja toimialat suunnitelmien toteutukseen. Valtuusto sitoutuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen päättäessään kuntastrategiasta ja taloudesta. Käytännön toimeenpano toteutetaan toimialoilla johtamisjärjestelmään sisältyvän toimeenpanorakenteen kautta. Kunnassa on varmistettava yhteistyö eri toimijoiden välillä sekä nimettävä vastuutahot.

Suomessa sosiaali- ja terveystalitiikkaa on linjattu muun muassa Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 -strategialla (STM 2011). Sosiaalisesti kestävä yhteiskunnan neljä keskeistä tavoitetta on: 1) kohtelee kaikkia jäseniään yhdenvertaisesti, 2) vahvistaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, 3) tukee terveyttä ja toimintakykyä sekä 4) antaa tarvittavan turvan ja palvelut. Kansallinen terveyden edistämistyö pohjaa Maailman terveysjärjestön (WHO) Terveyttä kaikille -ideologiaan sekä Terveys kaikissa politiikoissa -lähestymistapaan, jota myös Eurooppalaista terveystalitiikkaa linjaava WHO:n Health 2020 korostaa.

Valtioneuvosto hyväksyi kesäkuussa 2020 Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 -periaatepäätöksen. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen periaatepäätöksellä hallitus linjaa niitä pitkän aikavälin toimia, joilla suomalaisten hyvinvoinnin ja terveyden eriarvoisuus saadaan vähenemään vuoteen 2030 mennessä. Hallituksen päämääränä on turvata suomalaisten kestävä hyvinvointi kaikissa väestö- ja ikäryhmissä. Tämä voi toteutua, kun ihmiset voivat mahdollisimman hyvin, heillä on hyvä opiskelu-, työ- ja toimintakyky ja he kokevat voivansa vaikuttaa omiin asioihinsa. Periaatepäätös tukee hallitusohjelman toimeenpanoa ja vahvistaa hyvinvointitalousajattelua. Periaatepäätös on osa YK:n kestävä kehityksen tavoiteohjelman (Agenda 2030) toimeenpanoa Suomessa.

Valmisteilla olevasta sote-uudistuksesta riippumatta kunnat vastaavat kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä myös jatkossa. On tärkeää, että kuntien päättäjät ymmärtävät, kuinka kunnassa edistetään asukkaiden hyvinvointia arkiympäristössä. Kunnat voivat edistää alueen elinvoimaa sekä hillitä sosiaali- ja

30.10.2020

terveydenhuollon menojen kasvua edistämällä kuntalaisten hyvinvointia aktiivisesti. Kunnissa päätetään monista tehtävistä ja toimista, joilla on merkitystä asukkaiden hyvinvointiin, osallisuuteen, työllistymiseen ja toimintakykyyn. Ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavia asioita ovat muun muassa koulutus ja varhaiskasvatus, kulttuuri- ja ruokapalvelut, liikuntamahdollisuudet, liikennejärjestelyt ja kaavoitus. Suunnitelmallinen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen onnistuu, kun kunnan päättäjät yhdessä eri hallinnonalojen, asukkaiden ja muiden toimijoiden, kuten kolmannen sektorin kanssa asettavat yhteisiä tavoitteita ja toteuttavat niitä suunnitelmallisesti. Yhteistyö alueellisten toimijoiden, kuntien ja muiden organisaatioiden välillä on ensiarvoisen tärkeää, sillä kaikkia tarvitaan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

Tuoreen Sote-lakipaketti luonnoksen mukaan sote-maakunnan tehtäviä voisi olla muun muassa kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn tukeminen tarjoamalla asiantuntemusta ja koulutusta sekä ehkäisevien ja edistävien palvelujen toteutuminen osana omaa toimintaansa. Nykyinen lainsäädäntö nostaa esiin sairaanhoitopiirin vastuun tuen tarjoajana, tietojen kokoajana sekä hyvien käytäntöjen levittäjänä sekä alueellisten strategioiden ja suunnitelmien valmistelijana yhteistyössä kuntien kanssa.

Yhdyspinta on asiantuntijatermi, jolla viitataan organisaatioiden välillä oleviin yhteistyön paikkoihin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhdyspintapalvelu syntyy tilanteessa, jossa alueelliset toimijat, kunnat, järjestöt ja yritykset tuottavat yhdessä palvelun, joista esimerkiksi kunta on aiemmin vastannut. Tällaisia yhdyspintoja syntyy hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä, ja näiden toiminnasta olisi jatkossa oltava selkeämpiä sopimuksia.

Hallituskauden tavoitteena vuoteen 2025 on, että suomalaiset voivat paremmin ja kokevat pärjäävänsä erilaisissa elämäntilanteissa. Tavoitteena on, että jokainen ihminen voi vaikuttaa, tehdä valintoja ja ottaa vastuuta omasta terveydestä ja hyvinvoinnistaan. Sosiaali- ja terveydenhuollossa painopiste on yhä vahvemmin ennaltaehkäisyssä. Vuoteen 2025 mennessä tavoitellaan, että varhainen tuki ja terveyden edistäminen ovat vahvistuneet poikkihallinnollisesti päätöksenteossa ja palveluissa. Toisena tavoitteena on, että vuoteen 2025 mennessä terveys- ja hyvinvointierot ovat kaventuneet. Tavoitteisiin pyritään muun muassa vahvistamalla lasten ja perheiden hyvinvointia ja tukemalla heidän voimavaraistumistaan, vahvistamalla omaishoitoa ja kotiin saatavia ikääntyneiden palveluja sekä järjestötoimintaa ja yhteisöllisyyttä edistäen. Jotta tavoitteessa onnistutaan, tarvitaan sekä ajantasaista tietoa että uudenlaisia keinoja huolehtia väestön terveydestä ja hyvinvoinnista.

Vuonna 2021 terveyden edistämisen määrärahasta halutaan erityisesti tukea hankkeita, jotka osaltaan tukevat hallituskauden tavoitteita. Käyttösuunnitelman valmistelussa on erityisesti huomioitu ne hankkeet, jotka tukevat toiminnallaan kunnissa toteutettavaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa.

6. Terveyden edistämisen tavoitteet ja toimet eri painopistealueilla

6.1 Ikäystävällinen kunta

Vuoden 2018 kuntakysely osoitti, että vanhuspalveluiden hyvä kehitys on taittunut. Iäkkään väestön hyvinvointia ja terveyttä edistävään toimintaan panostetaan kunnissa aiempaa vähemmän. Määrärahojen riittävyys iäkkään väestön toimintakyvyn tukemiseen on heikentynyt. Iäkkäät ovat olleet myös erityisen haavoittuvia koronavirukseen aikana kuuluessaan riskiryhmään vakavan koronavirustaudin osalta ja siitä syystä yli 70-vuotiaisiin kohdistui erillisiä suosituksia kriisin alkuvaiheessa. Koronakriisin aikana useat kunnat havahtuivat siihen, että heidän tulee panostaa iäkkäille suunnatun avun parantamiseen, heidän toimintakyvynsä ylläpitämiseen ja mielen hyvinvoinnin edistämiseen. Vuoden 2021 määrärahalla halutaan kehittää kuntien, alueellisten toimijoiden ja järjestöjen yhdyspinnalla olevien toimintamallien johtamis- ja yhteistyökäytäntöjä ikäystävällisten rakenteiden vahvistamiseksi. Käytäntöjen tulee auttaa tunnistamaan ja vähentämään poikkeusolojen aiheuttamia haittoja ikääntyneille.

30.10.2020

Ikäystävällisessä kunnassa iäkkäiden asukkaiden toiveita ja tarpeita kuunnellaan, jotta heillä on mahdollisuus omannäköiseen elämään. Suurin osa iäkkäiden käyttämistä palveluista on muita kuin sosiaali- ja terveyspalveluita. Kunta määrittelee sen, mitä palveluita kunnassa on tarjolla, miten helposti palveluja on saatavilla ja kuinka selkeä ja toimiva kokonaisuus palveluista muodostuu. Iäkkäiden palvelutarpeita ajateltaessa myös palveluiden saavutettavuus on olennaista. Niiden olisi hyvä sijaita lähellä, liikkua asiakkaan luokse tai olla sähköisinä paikasta riippumattomia.

Kunnan tulisi panostaa yhdenvertaisesti asukkaidensa hyvinvointiin, jolloin myös iäkkäät pääsevät mukaan yhteisön elämään. Tunne osallisuudesta vahvistaa hyvinvointia ja ehkäisee yksinäisyyttä. Kunnan on kannattavaa järjestää asukkaille tiloja ja tapoja tehdä yhdessä sekä luoda kansalaisjärjestöille ja vapaaehtoistyölle hyvät edellytykset toimia alueella. Monet ikäihmiset tekevät vapaaehtoistyötä ja ovat siten huomattavat voimavara yhteiskunnassa. Iäkkäitä olisi tärkeää myös kuulla kunnallisessa päätöksenteossa, esimerkiksi kunnanvaltuustossa ja vanhusneuvostoissa sekä huomioida päätösten vaikutukset ikäihmisiin.

Vanhuspalvelulain mukaan kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Kunnan on otettava kyseinen suunnitelma huomioon valmisteltaessa ikääntyneen väestön asemaan ja iäkkäiden henkilöiden tarvitsemiin palveluihin vaikuttavaa päätöksentekoa ja kuntalaissa tarkoitettua talousarviota ja -suunnitelmaa.

Kansallinen ikäohjelma 2030 julkistettiin lokakuussa 2020. Ikäohjelman 2030 keskeisinä vaikuttavuustavoitteina on muun muassa suunnata ennaltaehkäiseviä ja toimintakykyä parantavia toimia iäkkäälle väestölle ja riskiryhmille, pidentää ikääntyvien työikäisten toimintakykyä ja työuria, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa, lisätä ja mahdollistaa vapaaehtoistyötä, varmistaa iäkkäiden palvelujen yhdenvertaisuus, tehokkaampi koordinaatio ja taloudellinen kestävyys sekä lisätä asumisen ja asuinympäristöjen ikäystävällisyyttä.

6.2. Kulttuuritoiminta hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä ja terveyserojen kaventajana

Kansalaisten perusoikeudet ja kulttuuriset oikeudet ovat valtion kulttuuripolitiikan toteuttamisessa tärkeä lähtökohta. Suomen perustuslaissa kulttuuriset oikeudet turvataan osana sivistyksellisiä oikeuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön vuoteen 2025 ulottuvan kulttuuripolitiikan strategian keskeisenä tavoitteena on lisätä osallisuutta ja osallistumista kulttuuriin ja kaventaa eri väestöryhmien välisiä eroja osallistumisessa. Taustalla on näkemys siitä, että asuinpaikka, elinympäristö, ikä, terveydentila, toimintakyky, kieli, varallisuus tai etninen, uskonnollinen tai kulttuurinen tausta eivät saisi olla esteenä kulttuuriin osallistumiselle ja hyvälle elämälle. Erylistä huomiota kiinnitetään taiteen ja kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamiseen ja kulttuuristen oikeuksien toteutumiseen.

Kansainvälisen tutkimuksen perusteella on vahvaa näyttöä taiteen ja taiteellisen toiminnan merkityksestä fyysisen ja psyykkisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Maailman terveysjärjestö WHO:n ensimmäinen kulttuurihyvinvointia käsittelevän raportti julkaistiin 2019 Helsingissä. Tutkimusraportti kattaa yli 900 julkaisua ja sisältää myös politiikkasuosituksia WHO Euroopan alueen jäsenmaille. Keskeinen viesti on se, että taiteella on tutkitusti hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta lisääviä vaikutuksia. Tutkimustuloksissa tuodaan esiin taiteen ja kulttuurin merkitys ihmisen hyvinvoinnille läpi elämänkaaren sekä mahdollisuuden niin terveyspalveluissa kuin ennaltaehkäisyssäkin.

Osallistuminen taide- ja kulttuuritoimintaan voi tarjota mahdollisuuksia, tukea ja resursseja edistää terveyttä ja hyvinvointia kokonaisvaltaisella tavalla jokapäiväisessä elämässä. Taidetoiminta voi ehkäistä tai vähentää negatiivisia tunteita ja vähentää sosiaalista syrjäytymistä ja tukea sosiaalista osallistumista ja osallisuutta. Osallistavan ja yhteisöllisen taidetoiminnan on havaittu voivan lisätä sosiaalista vuorovaikutusta, sosiaalisia taitoja, tukea ja luottamusta sekä tarjota osallistujille kokemuksia nähdä, kuulla ja arvostetuksi tulemisesta.

30.10.2020

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelma kannustaa lisäämään kulttuurin hyvinvointivaikutuksia eri hallinnonalojen yhteistyötä lisäämällä. Hallitusohjelmassa on myös kirjaus prosenttiperiaatteen jalkauttamisen ja kehittämisen jatkamisesta sekä sen laajentamisesta muille kuin visuaalisen taiteen aloille. Kulttuurihyvinvointi on moniulotteinen, tieteen- ja toimialarajat ylittävä kokonaisuus. Tutkimusten mukaan taide- ja kulttuuri toimintaan osallistuminen sekä taiteen kokijana että tekijänä voi edistää hyvinvointia ja terveyttä ja tukea toiminta- ja työkykyä sekä osallisuutta.

Vuonna 2018 sosiaali- ja terveysministeri sekä opetus- ja kulttuuriministeri antoivat yhdessä suositukset kunnille ja maakunnille taiteen käytöstä sosiaali- ja terveyssektorilla. Suositukset ovat merkittävä askel taidetoiminnan hyödyntämisessä osana ihmisten kokonaisvaltaista hoitoa. Suosituksissa todetaan, että taiteen ja kulttuurin tulisi olla osa kunnan hyvinvoinnin ja elinvoiman edistämistä, elinympäristöjä ja yleistä kulttuuri toimintaa sekä niihin liittyvää talouden suunnittelua. Lähtökohtana on, että kunnat edistäisivät alueellaan laadukasta taide- ja kulttuuri toimintaa, joka osaltaan vahvistaa asukkaiden hyvinvointia ja osallisuutta. Potentiaalisia taide- ja kulttuuri toiminnasta hyötyviä väestöryhmiä on lukuisia ja erityisesti terveyserojen kaventamisessa ja syrjäytymisen ehkäisyssä kulttuuri toiminnalla on paljon mahdollisuuksia.

6.3 Työikäisten työelämän ulkopuolella olevien ravitsemus

Työelämän ulkopuolella olevien ryhmä on moninainen. Siihen lukeutuu muun muassa työttömiä, vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä olevia ja pitkäaikaisesti sairaita, jotka usein lukeutuvat myös sosioekonomisesti matalamman aseman ryhmään. Määrärahalla rahoitettavaksi ehdotettavassa hankkeessa kohderyhmänä ovat työelämän ulkopuolella olevat työikäiset, jotka ovat koronakriisiä ajatellen yksi haavoittuvassa asemassa olevista ryhmistä.

Työelämän ulkopuolella olevien kokemus terveydestä ja elämälaadusta on heikompaa verrattuna muuhun väestöön. Psykkinen kuormitus ja yksinäisyyden kokemukset ovat verrattain yleistä. Heillä on arjessa haasteita, jotka vaikuttavat myös syömiseen ja sitä kautta terveyteen. Taloudelliset vaikeudet asettavat omat haasteensa laadukkaan ravitsemuksen toteuttamiselle.

Syöminen on vahvasti osa ihmisten ajankäyttöä, arjen paikkoja ja elämäntilanteita. Syömistä ja jokapäiväisiä syömistilanteita ohjaavat muun muassa työssä käyminen, kotona tai ravintolassa syöminen ja itsekontrolli tai sen puute valita terveellisiä vaihtoehtoja. Parisuhteen ja korkean koulutuksen on havaittu edistävän terveellisiä ruokavalintoja. Osalla syöminen on melko tarkasti säänneltyä työssäkäynnin myötä esimerkiksi kellonaikojen ja sisältöjen suhteen, ja osalla esimerkiksi kotona parisuhteen kautta ohjautuvaa. Syömisessä on sosioekonomisia eroja ja epäterveellisesti syöminen onkin yleisempää matalan sosioekonomisen aseman omaavilla. Epäterveellisiin elintapoihin liittyy myös kasautumisilmiö, jossa epäterveellinen ruokavalio, vähäinen liikunta, liian vähäinen nukkuminen, tupakointi ja runsas alkoholinkäyttö esiintyvät samoilla yksilöillä samanaikaisesti. Terveyseroja voidaan kaventaa tehokkaasti edistämällä terveitä elintapoja.

Työelämän ulkopuolella päivärytmi nivoutuu kotiympäristöön, jolloin palveluympäristöllä voi olla kotona aikaansa viettäville suurempi rooli kuin työssä käyville. Ruokapalveluiden hyvä saatavuus mahdollistaisi terveellisen ruokavalion noudattamisen asuinpaikasta riippumatta ja edistäisi näin kansalaisten tasa-arvoa.

Lounaan syöminen henkilöstöravintolassa on yhdistetty terveellisempiin ruokavalintoihin ja erityisesti miehillä kasvisten kulutus henkilöstöravintolassa on runsaampaa verrattuna muihin lounaspaikkoihin. Matalammin koulutetuilla on harvemmin mahdollisuus käyttää henkilöstöravintolaa lounasruokailuun. Heillä on taipumus myös käyttää palvelua harvemmin vaikka siihen olisi mahdollisuus. Terveiden tasa-arvon kannalta henkilöstöravintolan saatavuuden mahdollistaminen yhä useammille olisi varsin hyvä keino vaikuttaa matalammassa sosioekonomisessa asemassa olevien ruokavalioon. Työelämän ulkopuolella olevien ruokavalion laatuun voitaisiin vaikuttaa mainostamalla julkisia ruokapalveluita myös heille. Joukkoruokailu on tehokasta ravitsemuspolitiikkaa,

30.10.2020

sillä sen avulla on mahdollista tavoittaa eritaustaisia kansalaisia ja vaikuttaa heidän ruokavalionsa laatuun. Joukkoruokailussa opitaan terveellisen syömisen malleja, jotka parhaimmassa tapauksessa siirtyvät myös kotiin.

Etsittäessä muita mahdollisuuksia yksilön ruokavalioon vaikuttamiseen keskeisiä ovat keinot, joilla lisätään ja tuetaan yksilön arjenhallinnan taitoja. Yksilöä ei tule jättää selviytymään yksin, vaan elintapojen edistämisen on oltava upotettuna osaksi kaikkien sektoreiden perustoimintaa.

6.4 Nikotiini- ja alkoholihaittojen ehkäisy Pakka-toimintamallin avulla

Alkoholia humalahakuisesti käytti 20–64-vuotiaista noin 12 prosenttia vuonna 2019: miehillä osuus oli 19 prosenttia ja naisilla noin viisi prosenttia. Alaikäisten juominen, tupakointi ja rahapelaaminen ovat vähentyneet viime vuosina. Vuonna 2019 peruskoulun 8.–9.-luokan oppilaista kolme viidestä oli raittiita, mutta edelleen lähes 10 prosenttia ilmoittaa olleensa tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa. Vuonna 2019 peruskoulun 8.–9.-luokan oppilaista tupakoi päivittäin 6 prosenttia ja 8 prosenttia käytti päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta.

Nuuskaaminen on yleistynyt ja siitä on tullut joillakin alueilla jo tupakointia yleisempää. Viikoittain rahapelejä pelasi vuonna 2019 noin viisi prosenttia 8. ja 9. luokan oppilaista. Erityisesti kannabiksen käyttö ja kokeilut ovat viime vuosina lisääntyneet. Suurimmalla osalla huumeita kokeilleista käyttö rajoittuu kuitenkin vain yhteen tai korkeintaan muutama kertaan ja yleensä kannabikseen. Perusopetuksen 8. ja 9. luokkaa käyvistä nuorista noin kuusi prosenttia oli kokeillut kannabista vähintään kahdesti.

Useimmiten 8. ja 9. luokan oppilaat hankkivat käyttämänsä alkoholin ja savukkeet perhepiiristä tai kavereiden kautta vuonna 2019. Esimerkiksi viime käyttökerralla juomansa alkoholin ilmoitti hankkineensa perhepiiristä 36 prosenttia ja 86 prosenttia puolestaan viimeisen kuukauden aikana käyttämänsä savukkeet välittämisen kautta (ml. sosiaalinen media, perhepiiri, kaverit tai tuntematon välittäjinä). Vastaavasti vähittäismyynnistä käyttämänsä alkoholin oli ostanut noin viisi prosenttia ja käyttämänsä savukkeet noin seitsemän prosenttia oppilaista.

Pakka-toimintamalli on paikallisten alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisyyn kehitetty yhteisölähtöinen menetelmä. Pakka-toimintamallin mukaisella työllä voidaan tutkimusten mukaan parantaa ikärajavalvontaa vähittäismyyntipaikoissa, vähentää alaikäisten alkoholin ja nikotiinituotteiden saatavuutta, tukea alaikäisten raittiutta ja vaikuttaa asukkaiden asenteisiin alaikäisten juomisesta sekä tiukentaa päihtyneille anniskelua ravintoloissa.

Pakka-toimintamallissa olennaista on useiden samansuuntaisten toimien toteuttaminen alkoholi, tupakan ja rahapelien saatavuuden sääntelemiseksi. Saatavuuden sääntelyllä on tavoitteena ehkäistä ikärajavalvottavien tuotteiden myyntiä alaikäisille sekä anniskelua ja myyntiä päihtyneille. Pakka-toiminnan osa-alueita ovat: 1) työn koordinointi ja suunnitelmallinen yhdessä tekeminen, 2) elinkeinon omavalvonnan sekä vastuullisen myynnin ja anniskelun kehittäminen, 3) viranomaisten valvonnan ja lupahallinnon tehostaminen, 4) paikallisiin päättäjiin vaikuttaminen, 5) nuorten, vanhempien ja muiden kuntalaisten aktivointi ja 5) toimiva mediayhteistyö. Saatavuuden sääntelyssä olennaista on kiinnittää huomiota paitsi elinkeinon niin myös lähiyhteisön vastuulliseen toimintaan. Pakka-toimintamallissa työ keskittyy vain ns. ikärajavalvottaviin tuotteisiin, eli laittomat tuotteet, kuten huumausaineet eivät ole sisältyneet toimintaan. Laittomiin tuotteisiin voidaan kuitenkin soveltaa Pakka-toimintamallissa käytettyjä keinoja, joilla ehkäistään sosiaalista saatavuutta, eli muutetaan esimerkiksi vanhempien ja nuorten kanssa toimivien tahojen asenteita ja toimintatapoja myös suhteessa laittomiin päiheteisiin. Pakka-toimintamallilla voidaan edistää lakiin ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) kirjattuja tavoitteita muun muassa eri toimijoiden ehkäisevän päihdetyön toimien yhteensovittamisesta kunnassa. Lisäksi se on myös osa Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelmaa (2015–2025) (STM 2015).

Vuoden 2021 terveyden edistämisen määrärahaossa korostettiin ehkäisevän päihdetyön sisällöistä nikotiini- ja alkoholihaittojen ehkäisyä Pakka-toimintamallin mukaista työtä edelleen kehittämällä.

Tekijä(t)		Pvm		Versio	14 122 022
Projektin nimi	Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla				
Omistaja organisaatio	Projektin omistaja	Projektipäällikkö	Projektijohtamisen luokka		
Sivistyspalvelujen palvelualue	Savisaari Lauri	Koski Anna	B		
Suunnittelu-aika	27.8.2020 - 14.6.2021	Toteutus-aika	14.6.2021 - 31.10.2023		

Projektin strategisuus ja hyödyt

Projektin lyhyt kuvaus

Projektin tarkoituksena on parantaa kulttuurihyvinvointipalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta 19:ssä Pirkanmaan kunnassa sekä Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä (1.1.2023 alkaen Pirkanmaan hyvinvointialue).

Projektissa kehitettävät ratkaisut jakaantuvat rakenteellisiin, kuten kuntien hyvinvointijohtamisen vahvistamiseen kulttuurihyvinvoinnin osalta, ja toiminnallisiin, kuten erilaisten lähete- ja muiden palveluohjauksen toimintamallien käyttöönottoon kunnissa. Lisäksi kehitetään kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjoon kuntalaisten ja palveluohjausta tekevien ammattilaisten käyttöön. Projektissa laaditaan sairaalapalveluille kulttuurihyvinvoinnin suunnitelma sekä suunnitelma Kaikukortin käytön laajentamiseksi Pirkanmaan kunnissa.

Tavoitteena on, että projektissa kehitettävät kulttuurihyvinvoinnin rakenteet ja prosessit otetaan suunnitelmallisesti käyttöön, ja niiden johtamiseen panostetaan. Kytkeillä kulttuurihyvinvointipalvelut systemaattiseksi osaksi kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja toisaalta sairaalapalveluita voidaan edistää kuntalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Pitkällä aikavälillä tämän seurauksena heidän elämänlaatussa kohenee, väestöryhmien väliset terveyserot kaventuvat, sairastumis- ja syrjäytymisriskit vähenevät sekä korjaavien sote-palveluiden käyttötarve vähenee.

Strategisuus

Valitse palvelualue

Sivistyspalvelut

Palvelualueen painopisteet

Projektin tarve ja strategisuus perusteluineen

Kulttuurin ja taiteen merkitys ihmisen hyvinvoinnille on kiistattoman tärkeä ja osoitettu useissa tutkimuksissa (mm. WHO 2019). Kuntien kulttuuritoimintalaki (3§) ohjaa kuntia mm. edistämään kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä osana asukkaiden hyvinvointia, terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Projektilla on vahva kytkös HYTE-työhön eli lakisääteeseen, poikkihallinnollista hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, jonka rooli kuntien tehtävänä korostuu sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtyessä hyvinvointialueiden vastuulle vuodesta 2023 alkaen.

Kulttuurihyvinvoinnin saatavuuden ja saavutettavuuden edistäminen on kunnille tärkeää valtioneuvoston asetuksen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta tultua voimaan. Sen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosaa (HYTE-kerron) määriteltäessä yhdeksi käytettäväksi indikaattoriksi valmistellaan seuraavaa (luonnos 8.12.2020): Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnyksiä. Projektin tuloksilla voidaan tosin sanoen vaikuttaa siihen, miten suuri valtionosuus kunnalle tältä osin jatkossa määrittyy.

Kulttuurihyvinvointipalveluiden tehokkaampi hyödyntäminen kuntalaisten edellyttää rakenteita ja prosesseja, joita tässä projektissa kehitetään, sekä tietoa niin kuntajohtajille, ammattilaisille kuin kuntalaisille kulttuurihyvinvoinnin merkityksestä ja sen soveltamisesta käytäntöön. Projektissa tehdään yhteistyötä myös yhdyssopimilla ja sidosryhmien kanssa kulttuurihyvinvointipalveluiden järjestämiseksi ja kuntalaisen ohjaamisesta niiden käyttäjäksi laadukkaasti ja asiakaslähtöisesti sote-uudistuksen luomassa uudessa toimintaympäristössä.

Projekti osallistuu Pirkanmaan alueellisen kulttuurihyvinvointisuunnitelman uudistamiseen saaden tästä strategisesta ohjaavasta asiakirjasta tukea tavoitteidensa toteuttamiselle myös projektikauden jälkeen. Projekti toteuttaa osaltaan Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman 2021-2024 tavoitetta siitä, että kunnat ovat mukana alueellisen kulttuuripalvelutarjoittimen kehittämisessä.

Projektin hyödyt ja vaikutukset

Kulttuurihyvinvointipalveluiden saatavuus, saavutettavuus ja niihin ohjaaminen ei vielä toteudu samanarvoisena eri kuntien ja väestöryhmien välillä. Saatavuudella tarkoitetaan tässä sitä, miten paljon ja minkälaisia kulttuurihyvinvoinnin palveluita kuntalaiselle on tarjolla. Saavutettavuudella tarkoitetaan sitä, että kulttuurihyvinvointipalvelut ovat erilaisten ihmisten käytettävissä riippumatta käyttäjien ominaisuuksista tai tilanteista, kuten esimerkiksi liikutarjotteista tai vähävaraisuudesta.

Kukin projektin osallistuva kunta arvioi, mille väestöryhmälleen se kohdistaa kulttuurihyvinvoinnin palveluohjauksen kehittämisen. Projektin kohderyhmä muodostuu laajaksi ja kohdistuu eri-ikäisiin ja eri elämäntilanteissa oleviin ihmisiin. Näin ollen projektilla hyvät mahdollisuudet tavoittaa niitä, joihin korona on pahimmin vaikuttanut.

Laaja-alainen vaikuttavuus ja kulttuurihyvinvointipalveluiden vakiinnuttaminen rakenteisiin ovat projektin tavoitteina myös kulttuurihyvinvointityölle pitkäkestoisena toimintamallina asetettuja tavoitteita. Kulttuurin ja taiteen potentiaali hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä sekä palveluohjauksen menetelmät on syytä ottaa käyttöön niin strategisesta, taloudellisesta kuin inhimillisestä näkökulmasta perusteltuna. Panostamalla kehitettävien käytäntöjen ja toimintamallien jalkauttamiseen ja johtamiseen voidaan edistää kuntalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä ennaltaehkäistä pahoinvointia ja korjaavia palveluita edellyttäviä hyvinvoinnin ja terveyden ongelmia.

Koosta taulukkoon projektilla tavoiteltavat hyödyt ja niiden vaikutusten arvioinnin mittarit

Hyödytavoite	Mittari	Nykyinen kriteeri/indikaattori	Tavoiteltu kriteeri/indikaattori
Kunnissa on madallettu asukkaiden kulttuuriin osallistumisen kynnyksiä.	<ul style="list-style-type: none"> Kulttuurin TEA-viisarin tulokset. Palvelutarjoittimen käyttöaste. Kaikukortin alueellisen laajennuksen suunnitelma on tehty: kyllä/ei. 		Kunnissa kehitetyt kulttuurihyvinvoinnin palveluohjauksen rakenteet ja prosessit palvelevat asukkaiden osallisuutta kulttuurihyvinvointiin.
Kulttuurihyvinvointi on kiinteä osa kuntien ja yhdyspinnan lakisääteistä hyvinvoinnin- ja terveydenedistämistyötä.	<ul style="list-style-type: none"> Niiden kuntien määrä, joissa laajoihin hyvinvointikertomuksiin sisältyy kulttuurihyvinvoinnin toimenpiteitä. Niiden kuntien määrä, joiden hyvinvointiryhmässä on kulttuuritoiminnan edustus. Hankkeen koulutusten ja niihin osallistuneiden määrä. Tietopohjan ja osaamisen kulttuurihyvinvoinnista ja siihen ohjaamisesta on vahvistunut 		Kulttuurihyvinvoinnin merkitys on ymmärretty kunnissa strategiselta tasolta palveluohjauksen toteuttamiseen saakka. Kuntien laajoihin hyvinvointikertomuksiin sisältyy kulttuurihyvinvoinnin toimenpiteitä. Hyte-työryhmissä/hyvinvointiryhmissä on kulttuurihyvinvoinnin edustus.
Kuntiin on kehitetty kulttuurihyvinvoinnin palveluohjauksen käytäntöjä, toimintamalleja ja johtamista asukkaiden ohjaamiseksi kulttuurihyvinvointipalveluiden piiriin etenkin sote-palveluista käsin.	<ul style="list-style-type: none"> Onko jokin lähete- ja ohjauskäytäntöä kunnassa käytössä: kyllä/ei Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjauksen vastuu-/koordinaatiotahot on määritelty: kyllä/ei Palveluohjauksen käytäntöjen koonti ja mallintaminen (ns. reseptikirja) tehty: kyllä/ei. 		Jokaisessa toteuttajakunnassa on käytössä kulttuurihyvinvointipalveluihin ohjaamisen käytäntö. Palveluohjauksen mallin käyttöön ohjataan, käyttöä seurataan ja sitä arvioidaan kunnassa. Reseptikirja kulttuurihyvinvoinnin palveluohjauksen malleista on koottu ja avoimesti toimijoiden saatavilla.

Hyötätavoite	Mittari	Nykyinen kriteeri/indikaattori	Tavoiteltu kriteeri/indikaattori
Kuntalaisten ja palveluohjajain käytössä on osana alueellista elintapaohjauksen palvelutarjontaa alueellinen kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjonta, jossa on ajantasaista tietoa toteuttajakuntien kulttuurihyvinvointitarjonnasta.	<ul style="list-style-type: none"> Palvelutarjontien käyttöaste Palvelutarjontien on tehty kaikille ikäryhmille: kyllä/ei 		Alueellisella kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjonnalla on tarjontaa yli 90%:lla toteuttajakunnista.
Sairaalapalveluille on tehty kulttuurihyvinvointisuunnitelma	<ul style="list-style-type: none"> Suunnitelma tehty: kyllä/ei. Suunnitelman toteutuksen käynnistämistä päätetty: kyllä/ei. 		Suunnitelman on valmis. Toteutuksen käynnistäminen hyvinvointialueen toimesta.
Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjauksen vaikutuksia mitataan, seurataan ja raportoidaan kunnan hyvinvointikertomustyössä.	Alueellisesti käytettävät mittarit on määritetty: kyllä/ei Kunnat on perehdytetty mittareiden käyttämiseen: kyllä/ei		Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus on suunnitelmallinen ja johdettu osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Lopullisten hyötätavoitteiden arviointi

Kuntien aktiivisuus kulttuurihyvinvoinnin palveluiden järjestämisessä on monilta osin arvioitavissa TEA-viisarista (THL), jonka tiedonkeruu kulttuuritoiminnan osalta kerätään kaikilta kunnilta vuosina 2021 (projektin aloitusvuosi), 2023 (projektin päätösvuosi) sekä edelleen kahden vuoden välein.

Projektin perimmäisenä tavoitteena on kuntien asukkaiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistuminen, jonka seurauksena heidän elämänlaatunsa kohentuu, väestöryhmien väliset terveyserot kaventuvat, sairastumis- ja syrjäytymisriskit vähentyvät sekä korjaavien sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttötarve vähenee.

Kuten yleisesti, myös tässä hankkeessa ennaltaehkäisevän toiminnan vaikuttavuuden mittaaminen on vaikeaa, sillä tulokset esimerkiksi elämänlaadussa syntyvät pitkällä aikavälillä, eivätkä rajauksella vain tiettyyn hyvinvoinnin ilmentymään. Viitteitä tuloksista voidaan kuitenkin saada väestötasoisissa tilastotiedossa (mm. SoKaNet, Kouluterveyskysely) sekä korjaavien sote-palveluiden käyttöasteesta toteuttajakuntien osalta, joskin nämä tulokset ovat käytettävissä vuosienkin viiveellä.

Projektin toteutus

Projektin tuotos- ja tulostavoite

Kunnissa kehitettävät ja pilaotitavat kulttuurihyvinvoinnin palveluohjauksen toimintamallit kootaan yhteen ns. reseptikirjaksi, johon sisällytetään myös kulttuurisen vapaaehtoistyön malleja. Kaikukortin käytöstä tehdään suunnitelma toimintamallin levittämiseksi Tampereen lisäksi muissa siitä kiinnostuneissa Pirkanmaan kunnissa. Sairaanhoidopiirissä/hyvinvointialueella tehdään sairaalapalveluiden kulttuurihyvinvointisuunnitelma.

Projektissa kehitetään HOPPU-hankkeessa rakennettavan elintapaohjaustarjontien kanssa yhteensopiva kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjontien palveluohjausta tekevien ammattilaisten sekä kuntalaisten käyttöön. HOPPU-hankkeen lisäksi palvelutarjontien kehittämistyössä tehdään yhteistyötä muiden kulttuuripalvelujen digitalisointia ja tarjontaa edistävien hankkeiden kanssa.

Projektissa tapahtuvan kehittämistyön ja kouluttamisen tuloksena kulttuurihyvinvoinnin merkitys ja rooli osana väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ymmärretään kunnissa päättäjien ja ylimmän johdon tasolta lähtien, ja se sisällytetään kuntien strategiseen johtamiseen. Toisaalta kulttuurihyvinvoinnin palveluihin kuntalaisia ohjaavien ammattilaisten tieto, osaaminen ja verkostot vahvistuvat. Lisäksi kuntalaisten tieto ja mahdollisuudet kulttuurihyvinvoinnin palveluiden käyttöön paranevat.

Listaa alle mitä pitää olla valmiina, kun projekti päättyy (tulostavoite) ja millä sitä mitataan

Tulostavoite	Mittari

Projektin rajaukset

Projektissa ei tuoteta tai kehitetä kulttuurihyvinvointipalvelujen sisältöjä. Siinä ei myöskään luoda tai kehitetä ohjausprosesseja kulttuuripalveluista käsin sosiaali- ja terveys- tai muiden hyvinvointipalveluiden piiriin.

Projektin toteutustapa

--

Projektin aikataulu

Portti	Seuraava vaihe	Aloituspäivä
P0	Valmistelu	1.7.2020
P1	Suunnitteluvaihe	27.8.2020
P2	Toteutusvaihe	14.6.2021
P3	Päätttäminen	31.10.2023
JA	Jälkiarviointi	12.3.2025

Työmäärän arviointi ja tehtävien tekijät

	Vaihe	Tyyppi	Nimi	Vastuuhenkilö	Toteutus aika	Tila	Valmiusaste	Arvioitu htp	
I	Toteutus (P2)	Tehtäväkokonaisuus	Lähtötöilanteen kartoittaminen	Koski Anna	14.6.2021 ~ 30.9.2021	Valmis			☒
II	Toteutus (P2)	Tehtävä	Alkukysely	Koski Anna	31.8.2021	Valmis			☒
III	Toteutus (P2)	Tehtävä	Projektitoteuttajien aloituskierros	Koski Anna	30.9.2021	Valmis			☒
	Toteutus (P2)	Tehtäväkokonaisuus	Toimijaverkoston kokoaminen	Koski Anna	1.7.2021 ~ 30.9.2021	Valmis			☒
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Keskeisten toimijoiden tunnistaminen kunnissa	Koski Anna	30.9.2022	Valmis			☒

	Vaihe	Tyyppi	Nimi	Vastuuhenkilö	Toteutusaika	Tila	Valmiusaste	Arvioitu htp	
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Projektin esittely, tutustuminen, sitoutuminen, luottamus (osana aloituskierrosta)	Koski Anna	30.9.2021	Valmis			☑
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Neuvottelukunnan kokoaminen	Koski Anna	15.9.2022	Valmis			☑
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Tavoitteen ja toimintatapojen kirkastaminen	Koski Anna	15.9.2022	Valmis			☑
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Sidosryhmien tunnistaminen, yhteiset foorumit ja toimintatavat	Koski Anna	30.9.2022	Valmis			☑
	Toteutus (P2)	Tehtäväkokonaisuus	Tietopohjan ja osaamisen vahvistaminen	Koski Anna	1.11.2021 ~ 30.9.2023	Toteutuksessa	80 %		☑
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Seminaari Elämyksen verran kohti parempaa arkea 17.11.21	Koski Anna	17.11.2021	Valmis			☑
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Koulutussarja kulttuurihyvinvoinnin palveluohjauksen toimintamalleista	Koski Anna	15.12.2021 ~ 15.3.2022	Valmis			☑
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Palveluohjauksen kehittämistyöpajakokonaisuus	Koski Anna	10.3.2022 ~ 30.3.2022	Valmis			☑
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Palvelutarjottimen esiselvitystyö	Pölonen Suv	1.2.2022 ~ 15.6.2022	Valmis			☑
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Tutkimus- ja kehittämistiedon välittäminen projektitoteuttajille	Koski Anna	1.11.2021 ~ 30.9.2023	Toteutuksessa	60 %		☑
	Toteutus (P2)	Tarkistuspiste	Maksatushakemus rahoittajalle ja väliraportointi	Koski Anna	28.2.2022 ~ 14.4.2022	Valmis			☑
	Toteutus (P2)	Tehtäväkokonaisuus	Uuden tiedon soveltaminen käytäntöön	Koski Anna	1.4.2022 ~ 31.5.2023	Toteutuksessa	70 %		☑
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjauksen pilotoinnit kunnissa	Koski Anna	1.4.2022 ~ 31.12.2022	Toteutuksessa	70 %		☑
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjottimen kehittäminen	Pölonen Suv	15.8.2022 ~ 1.6.2023	Toteutuksessa	50 %		☑
	Toteutus (P2)	Tehtäväkokonaisuus	Arviointi	Koski Anna	14.6.2021 ~ 31.10.2023	Toteutuksessa	50 %		☑
	Toteutus (P2)	Tarkistuspiste	Välisarviointikierros -22 -> Tavoitteen ja toimintatapojen tarkistaminen, projektitoteutuksen jatko	Koski Anna	1.6.2022 ~ 5.9.2022	Valmis	100 %		☑
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Pilotointien tulosten ja vaikuttavuuden arvioinnit	Koski Anna		Toteutuksessa	50 %		☑
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Neuvottelukunnan kokoukset	Koski Anna	15.9.2021 ~ 30.9.2023	Toteutuksessa	60 %		☑
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Väliraportointi rahoittajalle -22	Koski Anna	28.2.2022	Valmis			☑
	Lopetus (P3)	Tehtävä	Loppuarviointikierros -23 -> Kehittämisen tulosten ja vaikutusten arviointi, jatko projektin jälkeen	Koski Anna		Aloittamatta			☑
	Lopetus (P3)	Tehtävä	Loppuseelvitys rahoittajalle	Koski Anna	31.3.2024	Aloittamatta			☑
	Toteutus (P2)	Tehtäväkokonaisuus	Tuloksista yhteiseksi, johdetuksi toimintatavaksi	Koski Anna	3.10.2022 ~ 1.10.2023	Aloittamatta			☑
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Projektin tulosten dokumentointi	Koski Anna		Aloittamatta			☑
I	Toteutus (P2)	Tehtävä	Reseptikirja	Koski Anna	3.10.2022 ~ 31.8.2023	Toteutuksessa	10 %		☑
I	Toteutus (P2)	Tehtävä	Suunnitelma Kaikukortin käytön alueelliseksi laajentamiseksi	Koski Anna	1.9.2022 ~ 31.5.2023	Toteutuksessa	20 %		☑
I	Toteutus (P2)	Tehtävä	Sairaalapalveluiden kulttuurihyvinvointisuunnitelma	Koski Anna	1.6.2022 ~ 31.12.2022	Toteutuksessa	60 %		☑
I	Toteutus (P2)	Tehtävä	Toimintamallien sisällyttäminen Pirkanmaan alueelliseen kulttuurihyvinvointisuunnitelmaan	Koski Anna		Toteutuksessa	80 %		☑
I	Toteutus (P2)	Tehtävä	Päätökset ja toimenpiteet tulosten jalkauttamiseksi	Koski Anna		Aloittamatta			☑
I	Toteutus (P2)	Tehtävä	Kulttuurihyvinvoinnin sisällyttäminen kuntien strategiaan hyte-tavoitteisiin	Koski Anna		Toteutuksessa	50 %		☑
I	Toteutus (P2)	Tehtävä	Palveluohjauksen toimintamallin juurruttaminen kunnan ja hyvinvointialueen toiminnan pysyväksi käytännöksi	Koski Anna		Toteutuksessa	20 %		☑

	Vaihe	Tyyppi	Nimi	Vastuhenkilö	Toteutusaika	Tila	Valmiusaste	Arvioitu htp	
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Pilotointien lopputulemien huomiointi hyvinvointialueen yhdyspinnalla	Koski Anna		Toteutuksessa	20 %		☒
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Sairaalapalveluiden kulttuurihyvinvointisuunnitelman hyväksyminen ja toimeenpanosta päättäminen hyvinvointialueella	Koski Anna		Aloittamatta			☒
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Palvelutarjottimen ylläpidosta ja sisällön koordinoinnista sopiminen	Pölonen Suvi		Aloittamatta			☒
	Toteutus (P2)	Tehtävä	Kulttuurihyvinvoinnin koordinoinnista sopiminen alueellisen kulttuurihyvinvointisuunnitelman mukaisesti	Koski Anna		Aloittamatta			☒
	Toteutus (P2)	Tarkistuspiste	Maksatushakemus ja väliraportointi rahoittajalle -23	Koski Anna	28.2.2023	Aloittamatta			☒

Projektin resurssi-arvio 📄

Kuntien henkilöstö hyte-koordinaatiosta, kulttuuripalveluista sekä asiakasohjausta toteuttavilta toimialoilta osallistuu projektin koulutuksiin, työpajoihin, verkosto- ja yhteistyötapaamisiin noin 2300€ vastaavalla työpanoksella vuosittain (per kunta) vuosina 2021-2022. Tämän jälkeen kuntien status muutetaan Tampereen kaupunkia lukuunottamatta osatoteuttajasta yhteistyökumppaniksi, johon ei sisälly enää taloushallinnon velvollisuuksia eikä omarahoituksen kerryttämistä vuonna 2023. Tampereen kaupungin henkilöstöstä n. 10 henkilöä osallistuu vuosittain hankkeen toimintaan, ja se jatkaa omarahoitusosuuden kerryttämistä edelleen vuonna 2023 yhdessä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa.

Resurssinhallinta 📄

Nimi	Rooli	Lisätietoja	11 / 2022	12 / 2022	1 / 2023	2 / 2023	3 / 2023	4 / 2023	5 / 2023	6 / 2023	Yhteensä
▼ Projektipäällikkö ▼		<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
▼ Projektisuunnittelijä ▼		<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Yhteensä											

Suunnitellut kustannukset ja budjetti 📄

Lisää projektin tarkempi budjetti liitteenä

Budjetti 22 ja 23.pptx	144 KB, 1.11.2022 14.18, Anna Koski
------------------------	-------------------------------------

Budjetti	Yhteensä	2021	2022	2023	2024
Käyttötalousmenot	372 750		60 737	150 039	161 974
Investointimenot					
Ulkoinen rahoitus käyttötalousmenoihin	348 000		53 323	139 839	154 838
Ulkoinen rahoitus investointimenoihin					
Nettokustannukset (kaupungin rahoitusosuus)	24 750		7 414	10 200	7 136

Kustannus-hyötyanalyysi 📄

Projektin rahoitus 📄

--	--	--	--	--	--

Ulkoinen ja/tai sisäinen rahoittaja	Muu, mikä?	Yhteensä	2021	2022	2023	2024
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)	<input type="text"/>	348 000		53 323	139 839	154 838
Sivistyspalvelut: Kulttuuri	<input type="text"/>	24 750		7 414	10 200	7 136
		372 750		60 737	150 039	161 974

Strategiset yhteistyökumppanit 📄

Strategiset yhteistyökumppanit

Projektin ulkoiset yhteistyökumppanit/osatoteuttajat ja heidän vastuunsa projektin toteuttamisessa 📄

Vuosina 2021-2022 projektia toteuttaa 19 Pirkanmaan kuntaa (Hämeenkyrö, Ikaalinen, Juupajoki, Kangasala, Kuhmoinen, Lempäälä, Mänttä-Vilppula, Orivesi, Parkano, Pirkkala, Punkalaidun, Pälkäne, Ruovesi, Sastamala, Tampere, Valkeakoski, Vesilähti, Virrat, Ylöjärvi) sekä Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, joista Tampereen kaupunki vastaa koko projektin taloudellisesta ja hallinnollisesta koordinoinnista sekä toteuttajien välisestä yhteistyöstä.

Vuoden 2023 alusta alkaen kuntaosatoteuttajien asema muuttuu yhteistyökumppaneiksi (THL:n muutospäätös 1.12.2022). Muutoksen perusteluna on osatoteuttajien hankehallinnollisten velvoitteiden kohtuullistaminen sekä kuntien sote-työntekijöiden siirtyminen Pirkanmaan hyvinvointialueen palvelukseen 1.1.2023 alkaen. Kuntatoimijoille ei ole kohdistunut valtionavustusta ja kunnat ovat 31.12.2022 saakka toimineet hankkeen osatoteuttajina kerryttäen omarahoitusosuutta hanketyöhön osallistuneiden työntekijöiden työpanoksella. Kunnat ovat ilmaisseet suostumuksensa roolin muutokseen 1.1.2023 alkaen muutoshakemuksen liitteellä ja sitoutuneet yhteistyöhön hankesuunnitelman tavoitteiden toteuttamiseksi ja sen mukaisesti.

Pirkanmaan hyvinvointialue on antanut suostumuksensa jatkaa hankkeen osatoteuttajana 1.1.2023 alkaen kerryttäen omarahoitusosuutta työpanoksella ja THL on antanut asiasta päätöksen 21.11.2022 (THL/1031/9.02.02/2021).

Hankintojen hallinta 📄

Hankintamenettelyissä noudatetaan sekä Tampereen kaupungin että rahoittajan (THL) ohjeita ja linjauksia hankintalainsäädännön mukaisesti.

Ulkopuolisilta palveluntuottajilta ostettavat hankinnat koskevat pääasiassa projektissa järjestettävää koulutusta, sidosryhmätilaisuuksia ja osallistavaa kehittämistyöskentelyä (kouluttaja-, esiintyjä-, palvelumuotoilu- ja fasilointipalvelut). Ostopalveluita hankitaan myös projektin viestinnällisiin tarpeisiin (projektin visuaalinen ilme, reseptikirjan ja muiden mahdollisten kirjallisten tuotosten graafinen ilme, taitto ja painokustannukset, nettisivut sekä somemarkkinointi).

Tarjoiut projektin tilaisuuksien yhteydessä hankitaan ostopalveluna kohtuullisissa määrin. Aineisto- ja materiaalihankintoja tehdään sillä perusteella, että ne ovat projektin kannalta tarpeellisia työvälineitä tai niillä on lisäarvoa hankkeen sisällöllisen kehittämisen suhteen.

Lisää projektin hankintasuunnitelma

Viestintäsuunnitelma ¹

Projektipäällikkö kantaa vastuun projektin viestinnän koordinoinnista. Projektisuunnittelijan tehtävä on suunnitella ja toteuttaa viestintää. Muut viestinnän toimijat, tehtävät ja kohderyhmät on kuvattu projektin viestintäsuunnitelmassa (liite).

Lisää projektin viestintäsuunnitelma

Projektin laadunhallinta ¹

Tuotos	Laadun varmistuksen toimenpiteet ja mittarit	Vastuuhenkilö	Alkatus	Dokumentointi
--------	--	---------------	---------	---------------

Projektin riskit ja riippuvuudet

Projektin riskit ¹

Riskienhallintasuunnitelma ¹

Riskin ID	Tunnistamis-päivämäärä	Status	Riskin luokka	Riskin tarkempi kuvaus	Vaikutukset/seuraukset	Vaikutus	Tod.näk	Edellinen arvo	Nykyinen arvo	Muutos	Toimenpidesuunnitelma	Vastuuhenkilö	Toimenpiteiden tila
			Henkilöresurssit	Avainhenkilöiden poistuminen tai vaihtuminen projektikauden aikana.	Kokonaiskuvan ja hiijaisen tiedon menettäminen, koordinaatio- ja kehittämistyön hidastuminen.	4	2		8		Avoin tiedon jakaminen, aktiivinen viestintä, jaetut työtilat (projektitoteuttajien yhteinen Teams-tiimi).		Talousyhteysheikkiön vaihtuminen toukokuussa -22; Tuomas Iltasen tilalle Heidi Karppi
			Henkilöresurssit	Henkilöstöresurssin riittämättömyys.	Vaikeudet projektin tavoitteiden laadukkaassa saavuttamisessa ja projektihallinnon hoitamisessa.	3	2		6		Selkeä tehtävänjako osatoteuttajien ja päätoteuttajan kesken. Projektihenkilöstön tehtävien rajaaminen koordinaatioon. Useampi henkilö osatoteuttajien omissa projektiryhmissä.		
			Viestintä	Tieto kehittämistyöstä ei välity toteuttajaorganisaatioissa riittäväällä laajuudella.	Toteuttajat eivät sitoudu hankkeeseen, eikä tavoitteita saavuteta.	3	3		9		Tehokas, kohdennettu viestintä. Mahdollisuuksien luominen aktiiviseen osallistumiseen kaikille toteuttajille.	Koski Anna	Kuntien sisäistä yhteistyötä on tuettu vahvasti väliarviointien yhteydessä ja viestintää kunnissa tehostettu. Vaatii silti seuranta ja muistuttamista.
			Projektin johtaminen/hallinta	Toteuttajat eivät noudata rahoittajan edellyttämiä taloushallinnon käytäntöjä (työajanseuranta, kirjapito) tai toimita tarvittavia aineistoja määräaikaan mennessä.	Rahoittaja ei maksa budjetoitua avustussummaa avustusehtojen jäädessä täytymättä.	4	4	12	16	4	Toteuttajien kouluttaminen, tiedottaminen ja auttaminen taloushallinnon kysymyksissä.	Karppi Heidi	Kaikki osatoteuttajat eivät toimita pyydettyjä aineistoja määräajassa, ja ne on usein väärin täytetty. Tilanteen työllistävä vaikutus hankehallinnolle on merkittävä.
			Riippuvuus projekti / muu kehitystyö	Oleelliset sidosryhmät jäävät kehittämistyön ulkopuolelle.	Tärkeän tiedon huomiotta jääminen. Kehitettävien ratkaisujen yhteensopimattomuus muiden, yleisesti käytettyjen ratkaisujen kanssa.	2	2		4		Aktiivinen vuorovaikutus sekä verkostoituminen ja yhteistyö eri sidosryhmien kanssa.	Koski Anna	

Riskin ID	Tunnistamis-päivämäärä	Status	Riskin luokka	Riskin tarkempi kuvaus	Vaikutukset/ seuraukset	Vaikutus	Tod.näk	Edellinen arvo	Nykyinen arvo	Muutos	Toimenpidesuunnitelma	Vastuuhenkilö	Toimenpiteiden tila
			Riippuvuus projekti / muu kehitystyö	Palvelutarjottimen sopimattomuus yhteen muiden yleisesti käytössä olevien teknisten ja toiminnallisten ratkaisujen kanssa.	Kulttuurihyvinvoinninpalveluiden saatavuustieto ei välily laadukkaasti asiakasohjauksen tai kuntalaisen tarpeisiin.	3	2		6		Palvelutarjottimen kehittäminen tiiviissä yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa. Määritellään testaus- ja toimintavat yhteistyössä.	Pölonen Suv	
			Muutoksen johtaminen	Pilotoitavia palveluohjauksen toimintamalleja ei oteta käyttöön tai niiden käyttö lopetetaan projektikauden päätyttyä.	Kulttuurihyvinvoinninpalveluiden ja kuntalaisten kohtaamisessa ei tapahdu edistystä, eikä siitä tule systemaattista, johdettua toimintaa.	4	2	9	8	-1	Toteuttajien sisäinen viestintä kehittämistyöstä ja sen tavoitteiden sisällyttäminen osaksi hyvinvointityön tavoitteita. Johdon sitouttaminen palveluohjauksen toteutumiseen.	Koski Anna	Lokakuuhun -22 mennessä pilotoinnit ovat käynnistyneet kaikissa projektikunnissa.
			Muuttuva toimintaympäristö	Korona- tai muut poikkeukselliset olosuhteet rajoittavat tai estävät lähitapaamiset ja -työskentelymahdollisuudet.	Verkostomainen työskentely ja kehittäminen yksipuolistuvat.	1	3		3		Varautuminen tapaamisten, kokousten ja tilaisuuksien järjestämiseen hybriditoteutuksena tai täysin etänä.	Koski Anna	Neuvottelukunnan 1.9.22 esittämästä toiveesta sen kokoukset pidetään hybridinä.
	1.11.2022		Muuttuva toimintaympäristö	Osatoteuttajien statusta ei pystytä muuttamaan tarkoituksenmukaisesti hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa.	Sote-työntekijöiden työpanos jää pois toteutuksesta ja poikkihallinnollinen yhteistyö kuihtuu. Vaadittavien omarahoitusosuuksien määrä ei vastaa todellisia resursseja.	4	3		12		Ohjausryhmä linjaa 2.11., mien osatoteuttajien statuksen muuttamisessa edetään. Muutoshakemusmenettely toteutetaan hyvinvointialueen ja rahoittajan kanssa tai sovitaaan yhteistyökumppanuudesta osatoteuttajien kanssa rahoittajaa konsultoiden.		Muutoshakemusmenettely PSHP:ä koskien on käynnistetty hyvinvointialueen kanssa 14.9.22. Sote-työntekijöiden työkuviin on sovitettu kirjauksesta, joka mahdollistaa projektin osallistumisen myös 2023.
			Projektin johtaminen/hallinta	Osatoteuttajat kokevat projektihallinnon tai muuten asemansa projektissa liian kuormittavaksi saavutettaviin etuihin nähden.	Osatoteuttajien sitoutuminen projektin toteuttamiseen heikenee ja johtaa pahimmillaan projektista lähtemiseen.	4	2		8		Proektikoordinaatio auttaa, ohjeistaa ja konsultoi osatoteuttajia tarpeen mukaan. Osatoteuttajien status projektissa pyritään muuttamaan tarkoituksenmukaiselle tasolle.		THL/ muutospäätös 1.12.22: kuntaosatoteuttajat muuttavat 1.1.2023 yhteistyökumppaneiksi, joilla ei ole tal. hal. velvollisuuksia tai vastuuta.

Riskien johtaminen

Projektin riippuvuudet

Projekti tekee tiivistä yhteistyötä niiden alueellisten projektien kanssa, joissa kehitetään kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjotinta ja/tai edistetään ko. palveluiden sisältöjen digitalisointia (Kulttuuria! Pirkanmaa! - projekti: Taidetta lähelle, Kulttuuri ja taide virtaa, TOSI, Lämpiö). Koulutuksen ja viestintään liittyvää yhteistyötä tehdään tiivistä esimerkiksi Kulttuuri ja taide virtaa - projektin sekä kulttuuripääkaupunkihauan jatko- ja projekti Operaatio Pirkanmaan kesken, joilla on KUPPI-projektin kanssa pitkälti samat kohde- ja sidosryhmät.

Projekti linkittyy Pirkanmaan alueelliseen hyte-koordinaatioon edistämällä alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman (2021-2024) mukaisesti kulttuurista osallisuutta, kehittämällä palveluohjauksen toimintamalleja ja kokoamalla niitä yhteen reseptikirjaksi, kehittämällä kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjotinta sekä laatimalla kulttuurihyvinvointisuunnitelmaa erikoissairaanhoidon. Hyte-sote-yhdyspintaan sijoittuvana kehittämisenä projekti edistää osaltaan samoja päämääriä sote-uudistusta Pirkanmaalla valmistelevalle PirSOTE-hankkeen (hankesalkku 4, yhdyspinta- jaosto) kanssa.

Riippuvuustaulukko

Tämä projekti	Riippuvuuden	Ohjelmalle / projektille, ohjelmalta / projektilta	Merkitys	Vastuuhenkilö	Lyhyt kuvaus
Molemmat	Henkilö(t)	Lämpiö	Normaali		
Vastaanottaa	Lopputulokset	Yhteinen tekeminen yhdyspinoilla	Korkea		Hyte-työpaketti
Molemmat	Informaatio	Operaatio Pirkanmaa	Normaali		Koulutus- ja viestintäyhteistyö
Molemmat	Informaatio	Kulttuuri ja taide virtaa - taiteellisen työn edistäminen Pirkanmaalla	Normaali		Koulutus- ja viestintäyhteistyö

Tämä projekti	Riippuvuuden	Ohjelmalle / projektille, ohjelmalta / projektilta	Merkitys	Vastuhenkilö	Lyhyt kuvaus	
Vastaanottaa	Resursseja	STM / THL	Kriittinen		Ulkoisen rahoittaja, jolle raportoidaan hankkeen etenemisestä ja tuloksista.	☐
Molemmat	Informaatio	PirSOTE-hanke, hankesalkku 4	Korkea		Alueellisen elintapaohjauskokonaisuuden kehittäminen	☐
Molemmat	Lopputulos	HOPPU-hanke: Alueellisen elintapaohjauksen palvelutarjottimen digitaalustan kehittäminen	Korkea		Kulttuurihyvinnön palvelutarjottimen kehittäminen osaksi alueellista elintapaohjaustarjontaa.	☐

Projektin organisointi

Projektin sisäiset yhteistyökumppanit ja heidän vastuunsa projektin toteuttamisessa ¹

Ohjausryhmä

Jäsen [?]	Organisaatio	Rooli/Vastuu
		Puheenjohtaja
Vuori Mika		
Ylänen Jaana		
Nissilä Pilvi		
Tuukka Salkoaho		
Rosenlöf Anna-Mari		
Outi Kuitunen-Kaija		
Elina Mattila		
Suvi Pölonen		

Projektiryhmä

Jäsen	Organisaatio	Rooli/Vastuu
Projektiryhmänä toimii neuvottelukunta, jossa on kaksi edustajaa kustakin toteuttajakunnasta / sairaanhoitopiiristä.		

Projektin sidosryhmät ¹

Lisää projektin sidosryhmäanalyysi

Projektinhallinnan käytännöt

Projektin seuranta, ohjaus ja muutoshallinta ¹

Kokouskäytännöt ¹

Ohjausryhmä kokoontuu 4-6 kertaa vuodessa kokoukseen, jota varten koottu esityslista lähetetään jäsenille viikkoa ennen kokousta. Seuraavan kokouksen ajankohta sovitaan edeltävän kokouksen yhteydessä. Tämän lisäksi ohjausryhmä voi pitää sähköpostikokouksia esimerkiksi rahoittajalle lähetettävien aineistojen hyväksymiseksi. Kokouksista tehdyt muistiot lähetetään jäsenille tiedoksi ja arkistoidaan.

Neuvottelukunta kokoontuu ohjausryhmän kokousrytmin mukaisesti, ja mm. suunnittelee kokouksissaan projektin käytännön toteutusta osatoteuttajien kannalta ohjausryhmän linjausten pohjalta. Kokousaineistot ja yhteenvedot jaetaan neuvottelukunnan jäsenille tiedoksi ja tarpeen mukaan organisaatioissa eteenpäin välitettäväksi.

Sparrausryhmä sekä osatoteuttajien omia toteutuksia valmistelevat, koordinoivat ja seuraavat ryhmät kokoontuvat tarpeen mukaan. Myös niiden organisoinnissa ja käytännöissä toteutetaan tarvelähtöistä toteutustapaa.

Dokumentointi ¹

Kokouksista ja palavereista tehdään muistiot, jotka jaetaan osallistujille pdf-muodossa. Ne myös tallennetaan projektin Microsoft Teams-kanaville osallistujien nähtäväksi, lisäksi projektikoordinaatio tallentaa dokumentit OneDrive-kansioon. Sama käytäntö koskee koulutusten ja työpajojen materiaaleja ja niistä tehtäviä tallenteita.

Arkistointi toteutetaan Tampereen kaupungin arkistonmuodostussuunnitelman mukaan. Digitaalisen arkistona projektin dokumenteille toimii Microsoft Teams. Arkistointi säilytysajan umpeuduttua aineistot hävitetään hallitusti.

Käytetyt työmenetelmät 1

Projektissa käytettyjä työmenetelmiä ovat ohjausryhmän, neuvottelukunnan ja sparrausryhmän kohdalla kullekin em. ryhmille luodun Microsoft Teams-työtilan (kanava) hyödyntäminen aineistojen ja tietolähteiden jakamisen, säilyttämisen ja viestinnän kanavana. Kukin ryhmä kokoontuu säännöllisesti kokouksiin, jotka pidetään mahdollisuuksien mukaan joko etänä (Microsoft Teams), lähi- tai hybriditapaamisena. Lisäksi hyödynnetään sähköpostiviestintää. Samoja työmenetelmiä hyödynnetään sidosryhmien kanssa työskennellessä.

Kokousten lisäksi projektikoordinaatio tapaa toteuttajia säännöllisesti kahdenvälisissä tapaamisissa (minimissään aloitustapaaminen, väliarviointitapaaminen ja loppuarviointi). Osaamisen ja tietopohjan vahvistamiseksi järjestetään koulutustilaisuuksia, tiedon soveltamiseksi työpajoja sekä tarpeen mukaan organisaatiokohtaistakonsultointia. Sekä kokouksissa että koulutuksissa hyödynnetään osallistavaa, ratkaisukeskeistä työskentelytapaa, mikä edellyttää mm. fasilitointiosaamista projektia koordinoivilta. Tarvittaessa fasilitointiosaamista voidaan hankkia asiantuntijapalveluna.

Projektityön palautemekanismit ja oppiminen projektin aikana 1

Määritelmät, käsitteet, lyhenteet 1

Kulttuurihyvinvointi = Kokemus siitä, että kulttuuri ja taide lisäävät hyvinvointia tai ovat yhteydessä siihen. Toisaalta kyseessä on ilmiö, jossa kulttuuri ja taide kantavat tai välittävät erilaisia hyvinvointiin liittyviä merkityksiä ja vaikutuksia. Ytimessä on ihmisen merkityksellinen toiminta taiteen ja kulttuurin parissa, mikä sisältää myös arjen kulttuurisuuden. Kulttuuri ja sen hyvinvointia tukevat vaikutukset läpäisevät koko ihmisen elämänsä ja ilmenevät omassa taidesuhteessa. Taide ja kulttuuri ymmärretään osana hyvää elämänlaatua ja elinikäistä oppimista: ihminen on kulttuurin kokija ja toimija, jolla on kulttuurisia tarpeita ja oikeuksia. Näiden täytyminen ja toteutuminen on kulttuurihyvinvointia (Taikusydän-verkosto 2021).
Hyte = Kuntien lakisääteinen, poikkihallinnollisesti ja ylisektoraaalisesti toteutettava väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.
Sote = Sosiaali- ja terveyspalvelut.

Projektin lopetus

Hyväksymismenettelyt 1

Projektin luovutusmenettely 1

Projektin jälkiarviointi 1

Kuntien aktiivisuus kulttuurihyvinvoinnin palveluiden järjestämisessä on monilta osin arvioitavissa TEA-viisarista (THL), jonka tiedonkeruu kulttuuritoiminnan osalta kerätään kaikilta toteuttajilta vuosina 2021 (projektin aloitusvuosi), 2023 (projektin päätösvuosi) sekä edelleen kahden vuoden välein.

Projektin perimmäisenä tavoitteena on kuntien asukkaiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistuminen, jonka seurauksena heidän elämänlaatunsa kohenee, väestöryhmien väliset terveyserot kaventuvat, sairastumis- ja syrjäytymisriskit vähentyvät sekä korjaavien sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttötarve vähenee. Kuten yleisesti, myös tässä hankkeessa ennaltaehkäisevän toiminnan vaikuttavuuden mittaaminen on vaikeaa, sillä tulokset esimerkiksi elämänlaadussa syntyvät pitkällä aikavälillä, eivätkä rajaudu vain tiettyyn hyvinvoinnin ilmentymään. Viitteitä tuloksista voidaan kuitenkin saada väestötasoisessa tilastotiedossa (mm. SotkaNet, Kouluterveyskysely) sekä korjaavien sote-palveluiden käyttöasteesta toteuttajakuntien osalta, joskin nämä tulokset ovat käytettävissä vuosienkin viiveellä.

Muut asiat

Lisätiedot

Lisätiedot ja linkit

www.tampere.fi/kuppihanke

Lisää liitetiedosto

Päätös

Päätös	Perustelut
Hyväksytään toteutukseen (P2-päätös)	
Päiväys	Päätöksentekijä
26.2.2021	Sivistyspalvelujen salkun johtoryhmä

VUODEN 2021 TERVEYDEN EDISTÄMISEN MÄÄRÄRAHAN AVUSTUSEHDOT

1. Terveyden edistämisen määrärahaa koskevat yleiset ehdot ja avustettavan hankkeen hyväksyttävät kustannukset

Avustusta saa käyttää hankkeissa 1.1.2021–31.10.2023 välisenä aikana syntyviin hankesuunnitelman mukaisiin menoihin. Avustus maksetaan hankkeen toteuttamisesta syntyneiden Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) hyväksymien kulujen perusteella.

Hankkeella on oltava omarahoitusosuus (Valtionavustuslaki 688/2001 6 §), jollei hankeavustusta ole välttämättömästä ja perustellusta syystä myönnetty täysimääräisenä. Omarahoitusosuuteen hyväksyttäviin kustannuksiin sovelletaan samoja valtionavustusehtoja kuin hankkeelle myönnettyyn rahoitukseen.

Hyväksyttäviä kustannuksia ovat hankkeen toteuttamiseen liittyvät kohtuulliset kustannukset seuraavien ehtojen mukaisesti:

1.1 Henkilöstökustannukset

- Palkkiot ja palkat siltä osin kun ne suoraan liittyvät hankkeen toteuttamiseen. Äitiys- ja vanhempainvapaista aiheutuvat kulut eivät ole hyväksyttäviä kustannuksia.
- Henkilösivukuluina hyväksytään lakisääteiset sosiaalivakuutusmaksut: työeläkevakuutusmaksu, sosiaaliturvamaksu, työttömyysvakuutusmaksu, tapaturmavakuutusmaksu ja ryhmähenkivakuutusmaksu sekä työterveyshuolto. Henkilösivukulut raportoidaan suorina tai laskennallisina kuluina. Laskennallisuutta käytettäessä laskentaperuste (mistä kuluista ja millä periaatteella) on osoitettava maksatushakemuksen yhteydessä.
- Loma-ajan palkat, lomarahat ja lomakorvaukset voidaan kohdentaa hankkeelle tehdyn työajan suhteessa hankkeen toteutusajalta.
- Hankkeessa osa-aikaisesti työskentelevien tekemien työtuntien on oltava riittävällä ja luotettavalla tavalla todennettavissa ajantasaisesta työaikakirjanpidosta tai muusta työajanseurannasta (*liite 1, malli työajan seurannasta*). Ajantasaisella työaikakirjanpidolla tarkoitetaan sitä, että tunnit kirjataan ja hyväksytään viimeistään työn tekemistä seuraavan kuukauden aikana. Työajanseurannasta tulee käydä ilmi työntekijöittäin kuukausittaisen työajan jakautuminen hanke- ja perustyön välillä. Työntekijä vahvistaa ja työnantaja hyväksyy työajanseurannan allekirjoituksellaan, ellei työajanseuranta ja sen hyväksyntä ole muutoin jälkikäteen todennettavissa avustuksen saajan sähköisestä järjestelmästä.
- Rahapalkan sijaan korvattavat työehtosopimukseen kuuluvat edut ovat hyväksyttäviä kustannuksia (esim. lounasetu).
- Ylitöistä syntyneitä kuluja ei hyväksytä.
- Ohjausryhmän palkkioita ei hyväksytä.

1.2 Hallintokulut (yleiskustannukset)

- Hallintokulut saavat olla enintään 15 prosenttia kokonaiskuluista.
- Hallintokuluja voivat olla mm. postitus, tietoliikenne, kopiointi, puhelin- yms. kulut.
- Tilavuokrien tulee olla hankkeen sisällöllisen toteuttamisen kannalta välttämättömiä ja niiden tulee sisältyä hankesuunnitelman kustannusarvioon.

Hallintokulut voidaan esittää suorina tai laskennallisina kuluina. Laskennallisuutta käytettäessä laskentaperusteen tulee olla ns. aiheuttamisperiaatteen mukainen ja laskentaperuste (mistä kuluista ja millä periaatteella) on kyettävä johtamaan kirjanpidosta kululajeittain.

1.3 Aineisto-, tarvike-, raportointi- ja matkakulut sekä muut kulut

- Hyväksyttäviä kuluja ovat hankkeen toteuttamiseen suoraan liittyvät aineisto-, tarvike-, raportointi-, matka- ja ostopalvelukulut.
- Hyväksyttäviä kuluja ovat hankkeessa tarvittavien laitteiden vuokraamisesta tai hankkimisesta aiheutuvat kulut, mikäli ne on mainittu ja hyväksyttävällä tavalla perusteltu hankesuunnitelmassa. Tarvittavat laitteet hankitaan hankkeen ensimmäisenä toimintavuonna. Laitteiden hankinnan sijaan suositellaan leasing-vaihtoehtoa, mikäli laitteen käyttöikä ylittää hankkeen keston.
- Matkat korvataan halvinta matkustustapaa käyttäen, ellei muusta ole erikseen sovittu. Oman auton tai taksin käytöstä aiheutuneet kustannukset korvataan perustellusta syystä. Päivärahat korvataan enintään verohallituksen voimassaolevan päätöksen mukaisesti. Matkoista tulee aina toimittaa THL:lle selvitys matkan tarkoituksesta sekä mahdollinen kutsu tai seminaarin ohjelma. Ulkomaan matkoista on lisäksi oltava selvitys jo hankesuunnitelmassa, josta tulee selvittää matkan kohde, ajankohta ja merkitys hankkeen etenemisen osalta. Ulkomaanmatkoista korvataan yhden henkilön matkakulut. (*liite nro 2, selvitys matkoista*) Mikäli tietoja ei ole ilmoitettu riittävällä tarkkuudella hankesuunnitelmassa, tulee matkakulujen hyväksyttävyyden varmistaa ennen matkaa muutoshakemuksen kautta (ks. kohta 9).
- Kohtuulliset ravitsemiskulut hyväksytään hankkeen organisoimissa koulutus- ja sidosryhmätilaisuuksissa. Alkoholarjoiluun liittyvät kustannukset eivät ole hyväksyttäviä.

1.4 Hankinnat

- Hankinnat on kilpailutettava hankintalain (1397/2016) mukaisesti ja niitä koskevat nämä valtionavustuspäätöksen liitteenä annettavat ehdot. Kuitenkin jo 20 000–59 999 euron hankintojen (Pienhankinnat) osalta tulee pyytää vähintään 3-5 toimittajalta tarjoukset. Myös pienhankintoja koskevat tarjouskilpailun eri vaiheissa (esim. tarjouspyyntö, tarjousten käsittely, hankintapäätös) hankintalain yleiset periaatteet eli avoimuus, tasapuolisuus, syrjimättömyys ja suhteellisuuden vaatimus. Niiden hankintojen osalta, joiden kokonaisarvo on hankkeen aikana vähintään 60 000 euroa (alv 0 %), tulee toimittaa THL:ään kopiot hankintapäätöksistä viipymättä niiden valmistuttua.
- Hankinnat eivät ole hyväksyttäviä kustannuksia, mikäli niitä ei ole toteutettu hankintalainsäädännön ja näiden valtionavustuspäätöksen ehtojen mukaisesti. **Hankintoihin liittyvissä epäselvissä asioissa tulee olla viipymättä yhteydessä THL:ään.**

1.5 Arvonlisäverokustannukset

Arvonlisäverokustannuksina voidaan hyväksyä vain ne maksetut arvonlisäverot, jotka jäävät hankkeen lopullisiksi kustannuksiksi ja joita avustuksensaaja ei voi vähentää omassa verotuksessaan tai joista avustuksensaaja ei voi saada palautusta.

1.6 Kulut, joita ei hyväksytä

- Tilojen varustaminen ja kalustaminen
- Tilojen korjaus- ja perusparannuskustannukset
- Ylitöistä aiheutuvat kustannukset
- Äitiys- ja vanhempainvapaista aiheutuvat palkkakustannukset
- Varhaiseläkemaksut ja muut työnantajan vapaaehtoiset vakuutusmaksut
- Ohjausryhmän palkkiot
- Alkoholitarjoilu
- Toiminta, johon avustuksensaaja saa valtionosuutta tai muuta julkista rahoitusta
- Opinnäytetyöt
- Työnohjauksesta aiheutuvat kustannukset voidaan hyväksyä erillisen selvityksen mukaisesti. Avustuksensaajan tulee toimittaa THL:lle selvitys siitä, millä perusteilla hanke katsoo hankkeen toiminnan olevan luonteeltaan sen kaltaista, että työnohjaukselle voidaan osoittaa olevan tarvetta.

1.7 Omarahoitusosuudesta

Omarahoitusosuus tulee kirjata hankkeen kirjanpitoon. Omarahoitusosuutena hyväksytään valtionavustusehtojen mukaiset kulut. Omarahoitusosuuden kertyminen raportoidaan maksatushakemuksessa (ks. kohta 6).

Jos valtionavustuspäätökseen kirjattu omarahoitusosuus ei toteudu hankeaikana, voi se johtaa takaisinperintään tai siihen, että myönnetyn valtionavustuksen määrää vähennetään valtionavustuspäätöksen mukaiseen THL:n rahoitusosuuteen suhteutettuna. Hankeaikana tietoon tulevista muutoksista omarahoitusosuudessa tulee välittömästi olla yhteydessä THL:ään.

1.8 Alihankkijoiden käyttö

Avustuksensaaja ei saa käyttää alihankkijaa hankkeen toteutuksessa ellei alihankkijan käyttöä ole esitetty hankesuunnitelmassa. Alihankkijoita koskevat valtionavustuspäätöksen ehdot.

2. Avustuksensaajan ja hankkeen taloushallinto

Avustuksensaajan velvollisuutena on asianmukaisesti tarkastaa ja hyväksyä laskut sekä seurata kustannusarvion toteutumista. Hankkeen kirjanpito on eriytettävä avustuksensaajan muusta kirjanpidosta selkeästi. **Hankkeen kaikki tulot ja menot, myös omarahoitusosuuden osalta, on kirjattava kirjanpitolain (1336/1997) edellyttämällä tavalla samalle kustannuspaikalle.**

THL:llä ja/tai sen valtuuttamalla ulkopuolisella tarkastajalla on oikeus tarkastaa hankkeen kirjanpitoa ja hallintoa avustuksensaajan tiloissa. Avustuksensaajan on sisällytettävä vastaavanlainen maininta tarkastusoikeudesta osatoteuttajien kanssa laadittuihin sopimuksiin.

3. Avustuksensaajan hankedokumenttien arkistointi

Avustuksensaajan on säilytettävä kaikki hankkeen alkuperäiset allekirjoitetut dokumentit vähintään kymmenen vuotta valtionavustuksen tai sen viimeisen erän maksamisesta. Tämä koskee muun muassa hankkeen kirjanpitoa tositteineen, väliraportteja, loppuraporttia ja muutoshakemuksia.

4. THL:n sähköinen hankehallinnointijärjestelmä

Hanketta hallinnoidaan THL:n sähköisessä hankehallinnointijärjestelmässä, jossa laaditaan maksatushakemukset, muutoshakemukset, väliselvitykset ja loppuraportointi. Myös hanketoimintaan liittyvä neuvonta ja ohjaus tapahtuvat pääsääntöisesti sähköisessä järjestelmässä. Avustuksensaajan tulee huolehtia, että kaikilla tarvittavilla henkilöillä on oikeudet THL:n sähköiseen järjestelmään ja he saavat riittävän perehdytyksen järjestelmän käyttöön. Linkki hankehallinnointijärjestelmään: <https://thl.apurahat.net/>

5. Aloitusilmoitus

Hankkeen hallinnoija vastaa hankkeen käynnistämisestä ja tekee hankkeen aloitusilmoituksen (*liite 3, aloitusilmoitus*) myönteisen valtionavustuspäätöksen jälkeen. Aloitusilmoituksessa vahvistetaan hankkeen vastuu- ja yhteyshenkilö ja taloudesta vastaava henkilö sekä hankkeen ohjausryhmä. Aloitusilmoitukseen on liitettävä osatoteuttajien väliset yhteistyösopimukset, pankin todistus ilmoitetun tilinumeron omistajasta, todistus avustuksensaajan arvonlisäverovelvollisuudesta ja työjärjestys tai vastaava, josta hankkeen vastuuhenkilön nimenkirjoitus oikeusorganisaatiossa on todennettavissa.

Aloitusilmoitus allekirjoitetaan ja liitetään THL:n sähköiseen järjestelmään liitteet välilehdelle otsikolla "Aloitusilmoitus". Aloitusilmoituksen allekirjoittaa hankkeen vastuuhenkilö. Aloitusilmoitus tulee toimittaa hankkeen aloitusvuoden maaliskuun viimeiseen päivään mennessä.

6. Avustuksen maksaminen

Myönnetty valtionavustus maksetaan sähköiseen järjestelmään tehdyn maksatushakemuksen perusteella. Avustus maksetaan toteutuneiden kulujen perusteella. Hankkeen toiminnasta johtuvista välttämättömistä syistä avustusta voidaan maksaa poikkeuksellisesti ennakoon. Ennakkona voidaan myöntää korkeintaan kuuden kuukauden kuluja vastaava summa. Perustelut ennakon maksamiselle on esitettävä maksatushakemuksessa, jolla ennakkoa haetaan. Ennakkona saadun avustuksen käyttö raportoidaan maksatuspäätöksessä esitetyllä tavalla.

Maksatushakemuksessa kuvataan hankkeen eteneminen ja ilmoitetaan toteutuneet kulut. Hakemukseen liitetään pääkirjanpitäjän tai muun taloudenpidosta vastaavan henkilön allekirjoittama

ja päiväämä ote pääkirjasta sekä hankkeen tuloslaskelma. Maksatushakemukseen ei liitetä tositteita. Maksatukseen haettavista matkakustannuksista toimitetaan matkaselvitys.

Maksatushakemuksen ja pääkirjanpidon otteen tulee täsmätä toisiinsa sekä kululajeittain että loppusumman osalta. Maksatushakemuksessa esitetyt maksuun haettavat kululajikohtaiset summat tulee olla vaikeuksitta todennettavissa pääkirjalta ilman erillisiä laskutoimituksia. Tarvittaessa liitetään mukaan lisäselvitys, jossa on esimerkiksi useamman osatoteuttajan budjettien koonti. Maksatushakemuksessa pääkirjan tilit kohdistetaan kululajeille. Omarahoitusosuuden kertyminen raportoidaan maksatushakemuksessa ja omarahoitusosuudella maksettujen kulujen tulee sisältyä liitteenä olevaan hankkeen pääkirjaan.

Maksatuksia voi hakea yhdestä kolmeen kertaan kalenterivuodessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa seuraavasti:

Maksatushakemuksen viimeinen jättöpäivä
29.5.2021
30.9.2021
28.2.2022
31.5.2022
30.9.2022
28.2.2023
31.5.2023
29.9.2023
Viimeinen maksatushakemus 30.11.2023

HUOM! Avustuksen viimeinen erä on haettava maksatukseen viimeistään 30.11.2023. Avustusta, jota ei ole määräaikaan mennessä haettu maksettavaksi, ei makseta hankkeelle.

Allekirjoitettu maksatushakemuslomake liitteineen lähetetään THL:n sähköisen järjestelmän kautta.

7. Hankkeen etenemisen raportointi

Avustuksensaajan on hankkeen toteutusaikana annettava vuosittain selvitys hankkeen etenemisestä THL:lle. Hankkeen sisällöllinen eteneminen raportoidaan kerran vuodessa. Hankkeiden tulee raportoida ensimmäinen toimintavuosi toimittamalla väliselvitys viimeistään **28.2.2022**. Kolmevuotisten hankkeiden toinen väliselvitys tulee toimittaa **28.2.2023** mennessä.

Avustuksensaaja antaa selvityksen hankkeen sisällöllisestä etenemisestä väliselvityslomakkeella. Selvityksessä esitetään hankkeen työvaiheiden eteneminen edellisen kalenterivuoden aikana. Selvitykset laaditaan THL:n sähköisessä järjestelmässä. Valmis selvitys allekirjoitetaan ja liitetään sähköiseen järjestelmään Selvitys-välilehdelle. Mahdolliset liitteet liitetään selvityksen osaksi huolellisesti otsikoituna.

8. Hankkeen loppuselvitys

Loppuselvityksessä esitetään hankkeen työvaiheet ja tärkeimmät tulokset. Siinä arvioidaan myös hankkeen tulos- ja toimintatavoitteiden toteutuminen. Loppuselvityksessä on esitettävä, miten alkuperäinen arvio tulosten sovellettavuudesta terveyden edistämiseen onnistui. Lisäksi loppuselvityksessä luetellaan mahdolliset hankkeessa syntyneet julkaisut.

Hankkeen loppuselvitykseen on sisällytettävä selvitys hankkeen taloudesta ja siinä on esitettävä kaikki hankkeen tulot ja menot.

Loppuselvitykseen tulee liittää

- pääkirjanpitäjän tai muun taloudenpidosta vastaavan henkilön allekirjoittama ote pääkirjasta tositetasolla
- hankkeen tuloslaskelma
- erillinen selvitys hankkeessa palkatusta henkilöstöstä sekä palkkion saajista ja heille maksetuista palkoista ja palkkioista. Hankkeelle osa-aikaisesti työtä tekevien osalta toimitetaan selvitys työajasta, josta nähdään myös tehdyt kokonaistunnit ja -palkka.
- laskelma lomarahojen kohdentamisesta
- kopiot hankintapäätöksistä vähintään 60 000 euron arvoisten hankintojen osalta
- hankkeen hallinnoinnista vastaavasta tahosta riippumattoman, ulkopuolisen tilintarkastajan lausunto, jossa on otettava kantaa avustusehtojen toteutumiseen ainakin seuraavilta osin:
  - hankkeen kirjanpito on eriytetty saajan muusta kirjanpidosta ja raportoidut toteutuneet kustannukset perustuvat kirjanpitoon
  - raportoidut toteutuneet kustannukset vastaavat valtionavustuspäätöksen ja kululajikohtaisen kustannusarvion mukaisia hyväksytyjä kustannuksia ja ne ovat syntyneet tukikelpoisuusaikana
  - myös hankkeen muulla rahoituksella toteutuneet kustannukset vastaavat valtionavustuspäätöksen ja kululajikohtaisen kustannusarvion mukaisia hyväksytyjä kustannuksia ja ne ovat syntyneet tukikelpoisuusaikana, ja niistä on raportoitu asianmukaisesti valtionavustuksen myöntäjälle
  - hankinnoissa on noudatettu julkisista hankinnoista annettua lakia
  - osa-aikaisesti työskentelevien työntekijöiden palkkakustannukset perustuvat luotettavaan ja ajantasaiseen työajanseurantaan
  - loma-ajan palkka ja lomarahat on kohdennettu toiminnalle tehdyn työn suhteessa
- yksi kappale kaikista hankkeesta julkaistuista painotuotteista ja muista julkaisuista tai julkaistavaksi aiotuista käsikirjoituksista.

THL:llä on oikeus saada lisäkappaleita hankkeesta julkaistuista painotuotteista omakustannushintaan sekä oikeus käyttää tuloksia omassa toiminnassaan haluamallaan tavalla. THL:llä on oikeus saada käyttöönsä haluamiaan tietoja rahoitetussa hankkeessa tuotetuista tietoa-aineistoista. Hankkeen päättymisen jälkeen THL:n käyttöön pyydettyjen aineistojen muokkaamisesta aiheutuvista kustannuksista vastaa THL.

THL tarkastaa hankkeen loppuselvityksen ja tekee sen pohjalta valtionavustuspäätöksen loppuselvityksen hyväksymisestä sekä lisäksi hankeaikana muodostuneista kokonaiskustannuksista. Mikäli hankkeen päättymisen jälkeen THL:n tietoon tulee uutta tietoa koskien hankkeen

kustannuksia tai toimintaa, on THL:llä oikeus muuttaa valtionavustuspäätöksessä tukikelpoiseksi vahvistamaansa kustannusten loppusummaa.

Hankkeen loppuselvitys laaditaan THL:n sähköisessä järjestelmässä ja sen tulee olla toimitettuna hankkeen päättymistä seuraavana vuonna 31.3. mennessä allekirjoitettuna THL:lle sähköiseen järjestelmään.

9. Hankesuunnitelman muuttaminen

Mikäli avustuspäätöksen tekemisen jälkeen muuttuneet olosuhteet sitä vaativat, avustuksensaajan on mahdollista hakea kirjallisella muutoshakemuksella oikeutta poiketa hankesuunnitelmasta, hankkeen toteutusaikataulusta tai hankkeen kustannusarviosta.

Avustuksensaaja voi perustellusta syystä tehdä ilman erillistä muutoshakemusta hankesuunnitelman pohjalta kustannusarvion kululajien välisen siirron, mikäli yksittäisen kululajin budjetti ei sen seurauksena kasva yli 10 prosentilla. Erillistä muutoshakemusta ei myöskään tarvita, mikäli yli 10 prosentin mukainen kululajikohtainen budjettimuutos on pienempi kuin 2000 €. Tällöin budjetin korjauksen voi pyytää suoraan määrärahoista vastaavalta kehittämisspälliköltä. Edellytyksenä muutoksen hyväksymiselle on se, että hankkeen luonne ei muutu.

Perusteltu muutoshakemus hankkeen hankesuunnitelman, toteutusaikataulun tai kustannusarvion muuttamisesta tulee toimittaa välittömästi muutostarpeen ilmetyä THL:lle. Vapaamuotoinen, hankkeen vastuuhenkilön allekirjoittama muutoshakemus toimitetaan THL:n sähköisen järjestelmän kautta. Allekirjoitettu muutoshakemus liitetään sähköiseen järjestelmään Muutokset-välilehdelle. Muutoshakemus otsikoidaan ”Muutoshakemus ja päivämäärä” (esim. Muutoshakemus 1.1.2021). THL käsittelee hakemukset ja antaa niistä päätökset. Muutospäätös on nähtävillä ja hankkeen tulostettavissa sähköisessä järjestelmässä Liitteet-välilehdellä.

10. Tiedonantovelvollisuus

Mikäli hankkeen käynnistyminen viivästyy, on avustuksensaajan ilmoitettava siitä viipymättä THL:lle. Avustuksensaajan on ilmoitettava välittömästi myös muutoksista omarahoitusosuudessa. Jos avustuksensaaja saa hankkeeseen enemmän tuloja tai muuta rahoitusta kuin hankesuunnitelmassa on esitetty, tulee avustuksensaajan ilmoittaa asiasta viipymättä THL:lle. Hankesuunnitelman mukaiseen toimintaan saatu muu rahoitus ja hanketoiminnasta saadut tulot, joita hankesuunnitelmassa ei ole mainittu, vähentävät myönnetyn valtionavustuksen määrää valtionavustuspäätöksen mukaisen THL:n rahoitusosuuden suhteessa.

THL voi tarvittaessa velvoittaa avustuksensaajaa tarkentamaan ja/tai täydentämään hankesuunnitelmaa. Avustuksensaajalla on velvollisuus antaa tietoja hankkeen edistymisestä, kustannuksista ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta sekä hankkeen hallintoon ja kirjanpitoon liittyvistä asioista THL:lle tai sen valtuuttamalle ulkopuoliselle tarkastajalle.

THL:lle tulee ilmoittaa ja lähettää kutsu määrärahalla hankkeessa järjestettävistä, hankkeen etenemisen kannalta merkittävistä tilaisuuksista. Kutsussa on ilmoitettava hankenumero. THL:n

laitoksen nimeämällä edustajalla on oikeus osallistua maksutta määrärahalla toteutettaviin tilaisuuksiin.

11. Avustuksensaajan nimetyt henkilöt ja ohjausryhmä

Avustuksensaajalla tulee olla hankkeelle nimetty vastuuhenkilö ja yhteyshenkilö sekä taloudesta vastaava henkilö. Hankkeen vastuuhenkilöllä tulee olla nimenkirjoitusoikeus hankkeen toteuttajaorganisaatiossa. Yhteyshenkilö on hankkeen projektipäällikkö tai vastaava. Taloudesta vastaava yhteyshenkilö on usein organisaation talousasioista vastaava henkilö, joka esim. todistaa oikeaksi allekirjoituksellaan maksatushakemusten yhteydessä toimitetut hankkeen kirjanpidonotteet. Jos nämä henkilöt vaihtuvat hankkeen toteutusaikana, tulee siitä ilmoittaa THL:lle. Avustuksensaaja huolehtii, että näillä henkilöillä on oikeudet THL:n sähköiseen hankehallinnointijärjestelmään. Avustuksensaaja vastaa riittävästä perehdytyksestä sähköisen järjestelmän käyttöön mikäli hankkeen toimijat vaihtuvat kesken hankkeen toiminnan. Yhteyshenkilö voi lisätä järjestelmään muokkausoikeuksia. Henkilöt, joilla on oikeudet järjestelmään, saavat sähköpostiinsa ilmoituksen sähköiseen järjestelmään saapuneesta hanketta koskevasta viestistä.

Hankkeella tulee olla ohjausryhmä. Ohjausryhmän jäsenet on ilmoitettava THL:lle aloitusilmoituksessa. Terveiden edistämisen määrärahoista vastaava kehittämisspäällikkö liitetään hankkeen ohjausryhmään THL:n edustajana. Hankkeen tulee toimittaa ohjausryhmän pöytäkirjat sähköisesti kehittämisspäällikölle.

12. Erityisehdot

Hanke tulee toteuttaa niin, että se edistää kestävästä kehitystä, tervettä elämäntapaa ja tasa-arvoa. Hankkeeseen liittyvät tapahtumat ja tilaisuudet tulee järjestää savuttomissa tiloissa.

Innokylä tarjoaa tukea toimintamallien yhteiskehittämiseen, kokeiluun ja arviointiin. Innokylän verkkopalvelussa (www.innokyla.fi) tehtyä työtä voi hyödyntää osana hankkeiden raportointia. Kun ratkaisut ja toimintamallit kehitetään ja jaetaan Innokylässä, ne ovat hyödynnettävissä laajemminkin hankkeiden päätyttyä. Innokylässä on terveyden edistämisen määrärahoille valmiiksi luotu kokonaisuus, joka tukee hanketoimijoiden vertaisoppimista ja tiedonjakoa.

Hanketoimijat rekisteröityvät Innokylän verkkopalveluun ja liittyvät määrärahashankkeille valmiiksi perustetun kokonaisuuden jäseniksi. Kokonaisuuden perustavat ja sitä ylläpitää määrärahojen kehittämisspäällikkö.

Hankkeen käynnistyttyä alueilla hanketoimijat kirjaavat vähintään kehittämistyön tavoitteena olevien toimintamallien ja ratkaisujen perustiedot sekä kehittämistyön aikana tavoiteltavia muutoksia Innokylään. Hankkeiden vetäjät linkittävät hankkeiden tiedot osaksi määräraha-kokonaisuutta. Näin koko hankekokonaisuudessa tehtävä työ on koottu yhteen paikkaan kaikkien nähtäville ja siihen on helppo palata.

Hankkeiden työskentelyn tuloksena syntyvät toimintamallit kirjataan Innokylään. Innokylässä on työkaluja, jotka ohjaavat kehittämisessä ja toimintamallin kirjaamisessa. Toimijoille on tarjolla tukea Innokylän käyttöönottoon.

13. Avustuksen palauttaminen ja takaisinperintä

Avustuksen palauttamiseen ja takaisinperintään sovelletaan valtionavustuslain (688/2001), terveyden edistämisen määrärahan lain (333/2009), hallintolain (434/2003) ja korkolain (633/1982) säännöksiä sekä terveyden edistämisen määrärahan asetuksen (535/2009) säännöksiä.

Mikäli avustuksensaaja on käyttänyt avustusta muuhun tarkoitukseen kuin mihin se on myönnetty, tai sitä hakiessaan ilmoittanut väärää tai harhaanjohtavia tietoja taikka salannut tietoja ja menettelyllä on ollut vaikutusta avustuksen suuruuteen, sen ehtoihin tai maksamiseen tai avustus on saatu muutoin virheellisin edellytyksin tai perusteettomasti, on avustus tai sen osa palautettava takaisin THL:lle.

14. Hankkeiden viestintä ja julkaisutoiminta

Terveyden edistämisen määrärahalla toteutetut julkaisut toimitetaan avustusehtojen (ks. kohta 8) mukaisesti THL:lle loppuselvityksen ohessa hankkeen päättyessä. Terveyden edistämisen määrärahaa saavat kokeilu- ja kehittämishankkeet vastaavat omasta julkaisutoiminnastaan, viestinnästään ja sen kehittämisestä. Hankkeen julkaisuissa ei ole sallittua käyttää sosiaali- ja terveysministeriön tai THL:n logoa tai muuta virallista tunnusta. Sen sijaan **avustuksensaajan tulee liittää julkaisuihin maininta siitä, että julkaisu on toteutettu terveyden edistämisen määrärahalla (STM).**

15. Yhteystiedot

Ensisijaisesti hanketta koskevat keskustelut THL:n yhteyshenkilöiden kanssa käydään sähköisessä hankehallinnointijärjestelmässä (ks. kohta 4). Terveyden edistämisen määrärahojen yhteyshenkilöt THL:ssä ovat:

Anni Helldan
kehittämispäällikkö
puh. 029 524 7522

Seija Nurmi
projektikoordinaattori
puh. 029 524 8892

Jenni Piiparinen
talousassistentti
puh. 029 524 8629

Tampereen kaupunki
Savisaari Lauri
Aleksis Kiven katu 14-16 C
PL 487
33101 Tampere

21.11.2022

Asia   **Muutospäätös valtionavustuksen käyttäjien muuttamiseksi – Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla**

Tausta

Sosiaali- ja terveysministeriö on 22.1.2021 tekemällään päätöksellä vahvistanut terveyden edistämisen määrärahasta annetun lain (333/2009) 2 §:n mukaisen vuoden 2021 terveyden edistämisen määrärahan hankekohtaisen käyttösuunnitelman. Terveyden edistämisen määrärahasta annetun lain (333/2009) 3 §:n 3 momentin nojalla ja sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman vuoden 2021 terveyden edistämisen määrärahan hankekohtaisen käyttösuunnitelman ja sitä koskevan toimeenpanopäätöksen pohjalta Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on tehnyt hankettanne koskevan valtionavustuspäätöksen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on myöntänyt 25.02.2021 päivätyllä päätöksellä 348 000 euroa Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla hankkeelle.

Tampereen kaupunki on toimittanut 21.11.2022 muutoshakemuksen avustuksen käyttäjien, eli osatoteuttajien, muuttamiseksi 1.1.2023 alkaen. Hakemuksen liitteenä on toimitettu Pirkanmaan hyvinvointialueen suostumus osallistua hankkeeseen osatoteuttajana. Kuntien rooliin hankkeessa haetaan muutosta erillisellä muutoshakemuksella vuoden 2022 aikana.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ratkaisu

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos muuttaa 25.2.2021 annettua valtionavustuspäätöstä siten, että avustuksen käyttäjiä ovat 1.1.2023 alkaen alla olevat toimijat.

Tampereen kaupunki (Y-tunnus: 0211675-2)
Pirkanmaan hyvinvointialue (Y-tunnus: 3221308-6)

Avustusta saa käyttää hankehallinnoijan toiminnan kustannuksiin sekä avustuksen käyttäjien (osatoteuttajat) toiminnan kustannuksiin (yhdessä ”hanketoimijat”).

Mikäli avustusta käyttää hankehallinnoijan lisäksi osatoteuttaja, hankehallinnoijan on tehtävä sopimus valtionavustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehdoista osatoteuttajan kanssa. Sopimuksen tulee sisältää tieto siirrettävän avustuksen määrästä sekä ehto osatoteuttajan velvollisuudesta antaa hankehallinnoijan osoittaman tilintarkastajan käyttöön tilintarkastajan lausunnon laatimiseksi tarvittava aineisto sitä pyydettyä veloitusetta. Muut sopimuksen ehdot on määritelty päätöksen liitteenä olevassa avustuksen siirtosopimuksen malliasiakirjassa.

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU. Allekirjoituksen voi tarkistaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamosta Muuri Anu, Kehittämisohtaja 21.11.2022   Kuitunen-Kaija Outi, Kehittämisspäällikkö 21.11.2022

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos • Institutet för hälsa och välfärd • Finnish Institute for Health and Welfare

Mannerheimintie 166, Helsinki, Finland • PL/PB/P.O. Box 30, FI-00271 Helsinki • puh/tel +358 29 524 6000

thl.fi • Twitter: @THLorg

Sopimus avustuksen käytöstä tulee toimittaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle viimeistään neljän (4) kuukauden kuluttua tämän päätöksen tiedoksisaannista.

Hankehallinnoija on vastuussa avustuksen oikeasta käytöstä koko avustettavan hankekokonaisuuden osalta. Hankehallinnoija sitoutuu toimittamaan osatoteuttajalle valtionavustuspäätöksen ehtoineen, sekä muut tarvittavat avustuksen käyttöä koskevat ohjeistukset.

Hankehallinnoija toimittaa vuoden 2022 aikana erillisen muutoshakemuksen koskien osatoteuttajina vuosina 2021-2022 toimineiden kuntien roolia hankkeessa 1.1.2023 alkaen.

Muilta osin noudatetaan 25.2.2021 tehtyä päätöstä (THL/1031/9.02.02/2021).

Pyydämme ilmoittamaan asiasta myös hankkeen muille toimijoille.

Perustelut

Vuoden 2023 alusta lukien vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueelle. Tämän johdosta 25.2.2021 annetun valtionavustuspäätöksen mukaisella osatoteuttajalla ei ole 1.1.2023 lukien perusteita jatkaa hanketoimia vuonna 2023, vaan avustus on perusteltua siirtää Pirkanmaan hyvinvointialueen käyttöön.

Yhteyshenkilöt ja lisätietojen antaja

Tästä päätöksestä lisätietoja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa antaa tarvittaessa kehittämispäällikkö Outi Kuitunen-Kaija, puhelin 029 524 8195, s-posti outi.kuitunen-kaija@thl.fi

Kaikessa määrärahaa koskevassa yhteydenpidossa tulee käyttää tunnistetta 202110074.

Sovelletut oikeusohjeet

Valtionavustuslaki (688/2001)

Laki terveyden edistämisen määrärahasta (333/2009)

Hallintolaki (434/2003)

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU. Allekirjoituksen voi tarkistaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamosta
Muuri Anu, Kehittämisohtaja 21.11.2022 Kuitunen-Kaija Outi, Kehittämispäällikkö 21.11.2022

Muutoksenhaku

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen päätökseen saa valtionavustuslain 34 §:n mukaan vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimusosoitus on tämän päätöksen liitteenä. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Kehittämisjohtaja

Anu Muuri

Kehittämispäällikkö

Outi Kuitunen-Kaija

Liitteet	25.2.2021 tehty valtionavustuspäätös Oikaisuvaatimusosoitus Avustuksen siirtosopimuksen malliasiakirja
Jakelu	Hankehallinnoija ja tuleva osatoteuttaja

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU. Allekirjoituksen voi tarkistaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamosta
Muuri Anu, Kehittämisjohtaja 21.11.2022 Kuitunen-Kaija Outi, Kehittämispäällikkö 21.11.2022